

Učiteljski tovariš

Stanovsko političsko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. ček. rač. 11.197. Telefon 3112

V pozdrav!

Ob desetletnici se zbirajo narodni učitelji in prosvetitelji naroda iz vseh banovin naše prostrane države drugič v beli Ljubljani na 13. skupščini »Jugoslovenskega učiteljskega združenja«. Trinajstič prihajajo jugoslovenski učitelji skupaj, da premotro in pretehtajo delo in uspehe skupne stanovske organizacije, da v bratski slogi in tovariški vzajemnosti, prožeti najlepših idealov, začrtajo nova pota, potrebna za doseg nadaljnjih smotrov.

Ob slovesni priliki, ko se zbirajo jugoslovenski učitelji iz vseh predelov naše ujedinjene države, kot složni in ljubeči člani ene družine, prožeti iskrene požrtvovalnosti, utrjeni v delu za prosope šole in prosveto naroda, se z vso vdanostjo klanjajo svojemu najvišjemu gospodarju, vrhovnemu zaščitniku in poborniku narodne šole in prosvete Nj. Veličanstvu kralju Aleksandru I.

Kakor so korakale junaške čete naše slavne in nepremagljive vojske pod Njegovim junaškim vodstvom od zmage do zmage do končne osvoboditve naše zemlje in ujedinjenja naše Jugoslavije, tako hoče armada jugoslovenskih narodnih učiteljev složno, prožeta prave in globoke nacionalne zavesti in požrtvovalnosti, za svojim najvišjim pokroviteljem in zaščitnikom prosvete. Slediti hoče verno njegovim željam, izraženim v pismu, naslovljenem na »Jugoslovensko učiteljsko združenje« in tako postati žarišče prosvete, stebler jugoslovanskega nacionalizma in spodbuda za vse lepo stremljenje za bodočnost Jugoslavije.

Da pa bo doseglo jugoslovensko učiteljstvo te visoke cilje in naloge, ki jih stavi nanj naš kralj, je potrebno, da preveva nas vse bratska ljubezen, globoka stanovska zavest in pravo edinstvo ter trdna in neomajna volja do dela.

Ko smo se pred trinajstimi leti prvič zbrali v naši prestolici v Beogradu, smo si kot bratje in sestre, otroci ene matere, kot sinovi in hčere enega naroda in iste grude podali roke v znak večnega bratstva. Naša srca so bila tedaj radostna in prežeta ponosa ob misli in zavesti, da smo po dolgih letih robstva s krvjo in neizmernimi napori lastnih bratov osvobojeni in ujedinjeni.

Iz »Sokolskega Glasnika«

Jugoslovenski učitelji, prožeti ljubljani prenašate narodu i stome mučnom ali uzvišenom požrtvu, neimari tu narodne duše, njegore nacionalne sreči i kulture.

Da bi u potpunosti odgovorili željama i nadama koje u njih polažu njihov kralj i narod, jugoslovensko učiteljsko združenje, ujedinjujući sve današnje i buduće jugoslovenske učitelje, žela da bude: žiža prosvete, stub jugoslovenskog nacionalizma i potstrek za sva lepa stremljenja u budućnosti Jugoslavije.

[Handwritten signature]

Na Bledu, 20. VIII. 1931.

Razigranost in vzhičenost onih dni je minila. Pred nami je resna življenjska realnost, veliko in odgovorno delo, da s krvjo osvobojeno in po trpljenju ujedinjeno Jugoslavijo obogatimo z vsem lepim in dobrim, da se bo ponosna predstavila vsemu svetu. To veliko nalogo bomo dovršili z ljubeznijo do naše skupne države, ki naj nas čim jače veže, čim pristrčnejše združuje.

Sinovi in hčere enega naroda in ene države smo, in obema služimo z vso ljubeznijo v srcu.

Pri težkem in odgovornem delu iščimo moči in krepcila v bratskem edinstvu, pravi stanovski zavesti in skupnosti, v iskrenem tovarištvu, ki nam bo vselej razvedrilo, uteha in krepcilo. Oprti drug ob drugega v resničnem tovarištvu, ki izključuje vsako neiskrenost, bomo lahko in uspešno vršili svoje vzvišene naloge. Z vestnim izvrševanjem naloženih dolžnosti se bo dvignil naš ugled in spoštovanje v narodu.

Zavedajmo se važnosti svojega stanu, čuvajmo vsepovsod svoj ugled in veljavo. Naša moč je v nas samih in v zaupanju v narod, kateremu služimo in za katerega delamo. Izšli smo iz naroda, on je naš, mi smo njegovi, zato je naša sveta dolžnost, da se mu posvečamo vselej in povsod nesebično predano z vso požrtvovalnostjo.

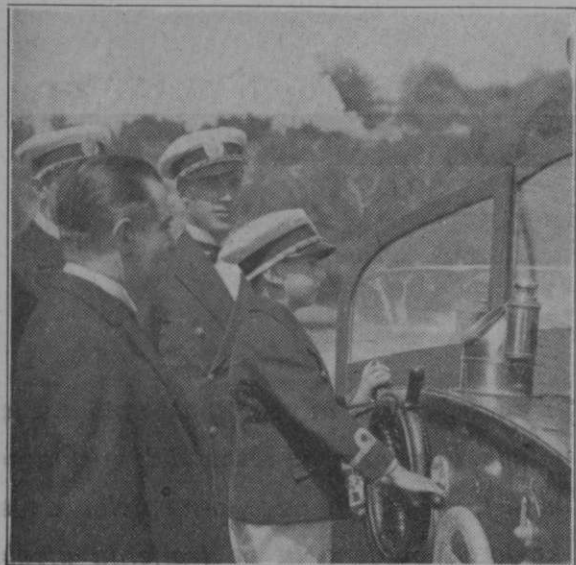
Od našega dela je v veliki meri odvisna, srečna in blagoslovljena bodočnost Jugoslavije. Naše delo zanjo naj bo zato vztrajno in predano. Za tako delo smemo pričakovati spoštovanje, ljubezen in hvaležnost naroda, kar nam bo v največje priznanje in trajno plačilo. Njegovo blagostanje in sreča bo naše največje zadovoljstvo. Naš človek ni bil nikoli nezvest in nehvaležen do svojih dobrotnikov in se je še vselej bogato oddolžil onim, ki z njim čutijo in zanj delajo.

S temi željami in s to vero v srcih pozdravljamo v svoji sredi vse jugoslovensko učiteljstvo, združeno v stanovski slogi in prožeto ideje narodnega in državnega edinstva, iskrene ljubezni in globoke vdanosti do svojega modrega kralja, trdno odločeni delati in žrtvovati vse svoje moči in zmožnosti prosveti in blaginji naroda, veličini in moči kraljevine Jugoslavije.

Vzgoja mladine k jadranski zavesti

Treća glavna skupščina Jadranske straže... sklene, da posveti posebno skrb organizaciji podmladka v ljubezni do morja in pomorstva, imajoč vedno pred očmi veličino, moč in blagostanje domovine, ki sta jo priroda in zgodovina tesno zvezali z Jadranom.

Iz resolucije lanske glavne skupščine JS v Skoplju.

Nj. Vis. prestolonaslednik Peter, bodoći krmar Velike Jugoslavije.

Za njim predsednik glavne uprave Jadranske straže g. dr. Ivo Tartaglia (Split).

V narodno obrambnem delu nam mora sovražnik vedno nuditi najdragocenejši pouk. Kakor borci na fronti moramo najpozornije motriti kretanje nasprotnika, da bomo mogli parirati vsak napad, vrniti vsak udarec... V blazni revizionistični pohlepnosti sega tučjeva roka po naši zemlji, po našem morju, po našem Jadranu. V dobri zavesti, da je mladina nosilka bodočnosti, se je italijanska jadranska propaganda vrgla z vso silo na vzgojo podmladka, na novi rod. V to svrhu na vse mogoče načine izkorišča osnovne in srednje šole. Za mladino se vršijo posebna jadranska predavanja. Mladina mora pisati jadranske naloge. Ob jadranskih dnevnih se delijo jadranske nagrade. V cvetoči pomladi izletavajo šole iz notranjosti polotoka na jadransko obalo. Čim pa nastopijo počitnice, hiti kolonija za kolonijo letovat k Jadranu... Lahko si mislite, kakšne uspehe ima ta sistematična vzgoja in kakšno bo bodoče pokolenje. Fašistijska mladinska organizacija Balilla je bila osnovana 1926. in nosi ime po nečaknem 12 letnem mladiču, ki je pred dobrih 10 leti ob demonstraciji v Genovi pogumno metal kamne na Francoze. Ta organizacija združuje blizu tri milijone podmladkarjev v starosti od 6 do 17 let. Elita te mladine pa so mornarčki, »marinaretiki«, katerim je posvečena še posebna vzgoja in ki se že v nežni mladosti vežbajo za najbolj fanatične agente fašistijske jadranske propagande.

Jasno, naš odgovor mora biti edino ta, da sami posvetimo največjo, najljubeznivejšo, najmočnejšo skrb nacionalni jadranski vzgoji naše mladine. Letos, ko Oblastni odbor Jadranske straže v Ljubljani praznuje desetletnico vztrajnega dela, moramo s posebnim poudarkom ugotoviti, da je v njegovi bilanci postavka o napredku organizacije podmladka Jadranske straže najvidnejša, najzadovoljivejša.

Predlanskim je Oblastni odbor JS razposlal šolskim vodstvom prošnje za organiziranje podmladka. Najprej so bili ti pozivi odposlani srednjim in meščanskim, šele nato večjim narodnim šolam, skupno 210. Kasneje so poziv prejele še vse osnovne šole, od tri-razrednic navzgor, skupno 78.

Učiteljstvo se je vneto lotilo dela in na letošnji glavni skupščini Oblastnega odbora JS v Novem mestu je tajnik dr. Željko Jeglič

lahko z vidnim zadovoljstvom poročal, da so se v najkrajšem času prijavi številni podmladki, kakor da so že komaj pričakovali poziva Jadranske straže. Do letošnje skupščine (2. aprila) je bilo v območju ljubljanskega Oblastnega odbora JS osnovanih 45 sekcij podmladka z nad 5030 člani. Ta napredek se je nasproti onemu v prejšnjem letu, ko je bilo na vsem območju ljubljanskega Oblastnega odbora komaj 295 mladih stražarjev, videl presenetljivo krepak. A vendar je tudi to šele bil pričetek tistega razmaha, ki ga moremo danes — jedva pol leta po glavni skupščini JS — beležiti v najpopolnejše zadoščenje vseh pravih nacionalistov in v največje priznanje organizatorskemu delu našega učiteljstva:

Zdaj so organizirane domala vse šole v dravski banovini in pod okriljem Jadranske straže je zbrana mogočna armada mladih stražarjev, katerih število presega 35.000 in se bliža štiridesetemu tisoču.

Tako je slednjič pri nas ustvarjeno poročstvo, da bo slovenski rod v bližnji bodočnosti ves prežet z jadransko idejo in složno in krepko na braniku za naše svete pravice, za naš Jadran, s katerim je krvavo zvezana tudi usoda naše slovenske zemlje in našega obstanka.

Zdaj je treba zavihati rokave, potrebno je sistematično delo. Vodstvo Jadranske straže se predobro zaveda, da mora mladini poleg ideje nuditi tudi druga sredstva, da bo njeno prepričanje čim trdnješe zasidrano. Ob vzajemnem trudu in požrtvovalnosti bomo z lahkoto ustvarili socialni program, ki bo našo mladino krepil in jo dvigal k svetlim idealom. Navdušena za sinje morje bo morala naša šolska mladina dobiti prilike, da se ji bo vsako leto nudil vsaj kratek oddih na morju, da si okrepi zdravje, da spozna lepote in zanimivosti obmorskega življenja.

Oblastni odbor Jadranske straže neprestano pretresa vprašanje lastnega Dečjega doma na Jadranu, v katerem bo naša zatočišče mladina iz vse dravske banovine. Razen tega bo treba organizirati še druge kolonije, da bo naša mladina vsake počitnice deležna blagodatí morja v čim večjem številu.

Poslej bodo posamezne šole ob čim večjih ugodnostih lahko organizirale vsaj kratke izlete na Jadran. Kolikor čujemo, bo tajništvo JS v Ljubljani že jeseni razposlalo šolam prospekte, kako se bodo prihodnje leto lahko organizirali ti šolarski izleti na naš severni Jadran. Tako bo mladina že z začetkom šolskega leta pričela zbirati skromne prihranke.

Ogret za pomorstvo mora naš mladi rod v bodočnosti v še večjem številu, kakor doslej, iskati poklica v mornarstvu, bodi že v vojnem ali trgovskem. Saj je znano, da v Dalmaciji že zdaj imenujejo našo mornarico »kr. slovensko vojno mornarico«, kar nam more biti le v ponos.

Z zadovoljstvom in zadoščenjem lahko opazuje slovenska zavedna javnost rast podmladka Jadranske straže, katerega vzgoja v jadranski zavesti je bistven del splošne nacionalne vzgoje naše mladine. Da bo mlada garda tudi vidna, je v teku akcija, da dobi 10.000 naših podmladkarjev lično mornarsko uniformo. Navdušena mladina vzbuja navdušenje in požrtvovalnost tudi pri odraslih, kar se je najočitneje pokazalo v letošnjem letu, ko so se vrste Jadranske straže na mah pomnožile in okrepile. Za vse to pa velja zahvala našemu učiteljstvu, kakor jo je že na letošnji glavni skupščini Oblastnega odbora JS izrekel predsednik g. pomočnik bana dr. Otmar Pirkmajer: Naše vrlo učiteljstvo, ki stoji vedno v prvih vrstah, kadar gre za domoljubne in narodne pokrete, nas je trajno zadolžilo in nikdar mu ne bomo smeli pozabiti, da se je v srca naše mladine semena, iz katerih bo vzklila in dozorela jadranska ideja kot obča narodna ideja, ki ji bo pripadal ves narod. Takemu učiteljstvu bomo ostali vedno hvaležni, plačila pa mu ne moremo dati lepšega, kakor je naša zavest, da je storjeno veliko nacionalno delo. Jadranska straža tudi v bodoče računa, da ji ostane učiteljstvo zlasti pri vzgoji podmladka zvest pobornik in da bo pomagalo oživotvoriti ideal, da bo vsa mladina zbrana v taboru Jadranske straže.

-dr-

pacije izključuju uverenja druge grupacije; naime, ideologija nacionalističke grupe u potpunosti je suprotnosti sa ideologijom nenacionalističke grupe. Ideologije koje se izključuju dovode do sudara i te sudare prate sve one pojave koje se zbivaju na učiteljskim skupštinama i koje im daju ružan izgled.

Svojom agresivnošću grupa nenacionalista nametnula se bila da ideološki vodi jugoslovenske učitelje. Ova je grupa dovodila do nerada i nerada na našim glavnim skupštinama: u Skoplju, u Subotici, i na posletku u Beogradu, prošle godine. Ona sada nije sama. U sprezi sa njom su i neke druge grupe nacionalno orijentisane, koje su u prošlosti, u Udruženju, imale vodstvo — ali ne idejno nego formalno.

Da je od stvaranja Udruženja jugoslovenskog učiteljstva 1920 godine do 1931 g., do dolaska današnje uprave, internacionalistička grupa gospodarila svojom ideologijom u našem Udruženju — dokaz je knjiga »Osnovi za reorganizaciju Udruženja jugoslovenskog učiteljstva« i tu je izdalo bivše Poverništvo — Beograd.

Damjan Rašić,

predsednik Jugoslov. učiteljskog udruženja.

U toj se knjizi kaže: »Stvarati kult nacionalizma znači u pogledu evolucije i progressa čist minus«. — Suprotno ovom pogrešnom tvrdjenju, učitelji nacionalisti su ubeđenja da je stvaranje kulta nacionalizma temelj celokupnog rada jugoslovenskih učitelja.

Ideolozi opozicije u toj knjizi zahtevaju: »...Da se stvara učitelj novog mentaliteta, koji se neće više saplirati o nacionalne dogme, niti će državi pridavati moralne i pravne attribute, koje ona nema, nego će se upravljati prema svojim pogledima«. — Ovakvo učenje učitelji nacionalisti potpuno odbacuju i zbog toga između današnje uprave Udruženja i opozicije koja do danas nije napustila ideologiju iznetu u knjizi »Osnovi...« — na toj osnovi ne može biti sporazuma. Ove ideologije se isključuju i zbog toga na toj osnovi ne može biti sporazum između grupa koje je ispovedaju. Može biti samo jedno: ili u Udruženju da vlada nacionalistička ideologija ili ideologija nenacionalista.

Ivan Dimnik, predsednik sekcije JUU — Ljubljana:

Stiki JUU z inozemskim učiteljstvom

Učiteljska mednarodna akcija

Ivan Dimnik,

predsednik sekcije JUU za dravsko banovino.

Med bolj pereča vprašanja, ki jih bo nujno rešiti in glede katerih bo treba izvesti organizacijske priprave, je vprašanje stika Jugoslovenskega učiteljskog udruženja z učiteljstvom inozemskih država.

Organizacija dela in stremljenj stanovske organizacije v tem pravcu ni nova. Ze pred uedinjenjem jugoslovenskega učiteljstva v lastni državi so svi deli tega učiteljstva stremili za medsebojnim zbližanjem in so iskali stikov. Posebno jako je bilo stremljenje stikov učiteljstva slovanskih narodov.

Tako je bil n. pr. že leta 1902. v Trstu in ponovno leta 1906. v Šoštanju pod bišvo »Zavezi« — predhodno sedanje sekcije JUU za dravsko banovino — sprejet predlog,

Kada se zna da je Poverništvo — Beograd, koje je tada imalo više od polovine učlanjenih učitelja, primilo na svojoj skupštini ideologiju iznetu u ovoj knjizi, to je značilo: kad je većina učlanjenih učitelja primila ovu tudinsku nenacionalnu ideologiju — onda je ta nenacionalna ideologija zagospodarila i celim Udruženjem, shvaćenim u celini.

Ova ideološka borba prožimaće i ceo rad XIII glavne učiteljske skupštine u Ljubljani. S jedne strane jugoslovenski učitelji nacionalisti, kojima je nacionalizam i sve ono što je naše nacionalno SVETINJA, na čelu sa današnjom Upravom Jugoslovenskog učiteljskog udruženja, vodiče borbu sa drugom grupacijom, današnjom opozicijom koja je primila za svoju ideologiju koja je izneta u napred pomenutoj knjizi »Osnovi za reorganizaciju Udruženja...«

Prema ovome, jugoslovenski učitelji nacionalisti odbacuju proporcionalni izborni sistem, koji omogućava kompromise. Oni zastupaju izborni sistem većine.

se. Oni zastupaju izborni sistem većine. Zatim, jugoslovenski učitelji nacionalisti odbacuju tajno glasanje, jer delegati ne glasaju u ime svoje, već u ime sreskih društava, — i zbog toga je pošteno da glasaju javno, da bi njihova sreska društva znala kako su glasali.

Današnja ideološki šarena opoziciona grupacija u kojoj idejno gospodari grupa nenacionalista beži sa ovog terena ideološke borbe i istura napred lična pitanja, služeći se nedokumentovanim tvrdjenjima i trikovima, da bi zavela nedovoljno upućene učitelje u suštinu stvari.

Onako isto kao što je grupa nenacionalista doživela trijumf — kada joj je skupština Poverništva — Beograd primila i oštampala njihova ideološka izlaganja, kojima se negira sve što čini attribute nacionalnosti i nacionalne države, tako i mi jugoslovenski učitelji nacionalisti očekujemo da naša nacionalna ideologija doživi ponovo trijumf na XIII glavnoj učiteljskoj skupštini u Ljubljani.

Od pre dve godine postavljene su pravilno stvari u našem Udruženju. Ovakvo kako danas stoji one treba još jedanput da dobiju sjajnu sankciju jugoslovenskih učitelja. Mi ne sumnjamo da će jugoslovenski nacionalni učitelji javnim glasanjem suzbiti za uvek sve one koji ne ispovedaju nacionalističku ideologiju, kao i sve njihove saveznike, koji su radi svojih položaja u Udruženju pristali da ideologija u knjizi »Osnovi...« bude proglašena kao zvanična ideologija Učiteljskog udruženja, čime su učinili težak greh prema svome Udruženju i svome redu, kao i prema svima učiteljima nacionalne ideologije koje su tada predstavljali.

Jugoslovenski nacionalni učitelji moraju biti svesni, da se radi o najkrupnijem pitanju u životu naše organizacije i našeg reda. Iz obzira drugarske tolerancije, jugoslovenski nacionalni učitelji strpljivo će saslušati sve neosnovane napade današnje opozicije i uporno braniti svoja uverenja. Jedna ili druga ideologija odneće pobjedu, a u vezi sa tim doći će: procvat ili nazadak naše organizacije.

da se osnuje pri »Zavezi« poseban osek, ki je imel izvesti vse priprave za ustanovitev »Zveze slovanskega učiteljstva v Avstriji«. Osek se je obrnil na slovanske učiteljske organizacije v državi, ki so vse pristale na izvedbo zamisli. 20. avgusta 1907 je bila seja osnovnega odbora na Dunaju, ki je izdelal pravila, katera je odobrilo ministrstvo 15. maja 1908 pod št. 15.342. Ustanovni občni zbor se je vršil ob času kongresa vseslovenskega učiteljstva v Pragi dne 12. avgusta 1908. Kongresu je prisostvovalo 325 jugoslovenskih učiteljev, med njimi 72 slovenskih učiteljev in učiteljic. Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji, ki je bila osnovana ob tej priliki, je štela 20.000 slovanskih učiteljev in učiteljic.

Po prevratu, v Jugoslaviji, so se gojili sicer tudi stiki z učiteljstvom inozemskih držav, vendar so bili ti stiki usmerjeni na žalost v večji meri na učiteljske internacionale nego na tesnejšo vez z učiteljskimi organizacijami slovanskih držav. Ti stiki niso dobili večjega obsega, da bi zajeli širši krog učiteljstva k sodelovanju in ga zainteresirali za zveze s slovanskim učiteljstvom inozemstva.

Danes je drug položaj v državi in tudi v pogledu mednarodne situacije in je naravnost nujna potreba, da izstopi tudi Jugoslovensko učiteljsko udruženje v tem pogledu s svojo lastno krepkejšo akcijo, ki bo podprla medsebojno pedagoško in strokovno zbližanje učiteljstva slovanskih držav ter s tem podkrepila tudi nacionalne in državne interese Jugoslavije v inozemstvu.

V tem pogledu podčrtavajo pravila JUU v členu 3, točka e) nacionalno smer mednarodne učiteljske akcije v pravcu prvenstvenih stikov JUU z učiteljskimi udruženji slovanskih držav ter bo treba tudi zveze z inozemstvom v to smer preokreniti.

Kot pomanjkljivost moramo smatrati, da so bili ti stiki do sedaj omejeni samo na ožji krog centrale JUU in se ni izvedla širša akci-

Damjan Rašić, pretsednik J. u. u.:

Dve ideologije

Koliko mnogo zadovoljstva osecamo, kad slušamo pohvale o radu koga našeg druga ili drugarice — pohvale od meštana gde oni služe — jer znamo da nije lako steći priznanje! Puno lepih osobina treba da ima narodni učitelj, pa da bude zapažen i cenjen njegov rad. Sem dobrih intelektualnih osobina, njegova treba da krasi i sve vrline čoveka i vaspitača.

Voljen od svojih đaka, cenjen od dačkih roditelja i ostalih stanovnika, učitelj dobija potsticaj za nova pregnuća i za istrajnost u svom mučnom ali uzvišenom poslu. Samo radom u školi i van nje učitelj se polako ali sigurno ističe i postaje voda svih kulturnih poduhvata. Kad takav učitelj hoće da promeni mesto službovanja zbog školovanja svoje dece, onda su meštani zabrinuti i žao im je što ih ostavlja prosvetni radnik koga poznaju i sa kojim su se nekako srodili radeći zajedno, pod njegovim vodstvom, na opštim poslovima.

Učitelj je u našem narodu ličnost koja je po svome poslu, jer radi na obrazovanju i vaspitanju dece, određena da vodi. I zbog toga je sasvim razumljivo, što je narod rado stan kad ima dobrog učitelja, jer to znači da

mu je obezbeđen, bar u izvesnoj meri, sve strani kulturni napredak.

O procentu učitelja i učiteljica koji su osvojili ljubav naroda svojim svestranim radom — najbolje bi bilo kad se ne bi moglo govoriti, a mi se nadamo da to vreme nije daleko.

Naš narod voli da se o njegovom učitelju lepo govori, kao i o svakom njegovom poslu, pa mu je nerazumljivo kad sluša da su učiteljske skupštine mesta gde se učitelji skupljaju u velikom broju, ali da na njima vladaju nered i svađa. Čudnovato im je to, da pametni ljudi ne znaju za meru i red. Pa ne samo da je to čudnovato svima izvan našega reda, nego je to zagonetno i za veliki broj učitelja i učiteljica, skromnih školskih radnika, koji po svojoj individualnosti ne vole žučne diskusije, dugačke govore bez sadržine, bučne ispaide i prepade, zajedanje i ruženje svojih drugova.

Medutim, stvari drukčije izgledaju za sve koji dobro poznaju unutrašnja ideološka razmimoilaženja u učiteljskom redu. Te razlike u pogledima na osnovna nacionalna i socialna pitanja jesu takve, da uverenja jedne gru-

ja sodelovanja čim večjega kroga učiteljstva v tem pogledu. Zato je nujno potrebno, da se razširi delovanje v tem pravcu sedaj vsaj tudi na sekcije.

Organizacija naj bi se izvedla v obliki specialnih »Učiteljskih lig«, ki naj bi se osnovali pri centrali in vseh sekcijah. Predvsem bi prišle v poštev Učiteljske lige jugoslov., češkoslovaška, — poljska, — bolgarska, — ruska ter s prijateljskimi državami — francoska in — rumunska. Vse pa le v toliko, kolikor so vzpostavljeni prijateljski odnosi s poedinimi državami in v svrhu, da se potom zblizanja učiteljstva teh držav ter potom spoznavanja šolskih in obče prosvetnih vprašanj izboljšajo in utrdijo tudi dobri odnosi med učiteljstvom teh držav in se tudi s tem podkrepiti in utrdi dobro razpoloženje med prijateljskimi državami.

Učiteljske lige naj bodo istočasno v tesni zvezi z obćimi ligami enakega stremjenja ter naj pripravljajo svoje članstvo za vstop in sodelovanje v teh obćih ligah tudi na drugih poljih medsebojnega sodelovanja in pospeševanja prijateljskih odnosov.

Glavni namen učiteljskih lig bi bil, kakor je že iz gornjega razvidno, vzpostaviti in vzdrževati zveze z učiteljskimi združenji slovenskih in ostalih prijateljskih držav, katerih delo in smer je v skladu s stremljenji in delom JUU ter tako sodelovati na mednarodni učiteljski akciji.

Podrobna naloga Učiteljskih lig bi bila: Organizirati v ligi učitelje, ki povsem ali vsaj deloma obvladajo dotični tuji jezik. Vzpostaviti zvezo z učiteljstvom dotičnih tujih držav in svrhu osnivanja enakih učiteljskih lig v prijateljskih državah, za sodelovanje v stanovskem, šolskem, pedagoškem in organizatoričnem prosvetnem pogledu. Organizirati zameno in medsebojno naročanje stanovskih, šolskih, pedagoških in organizatorično prosvetnih časopisov. Pospeševati izmenjavo knjig in spoznavanja literature, zakonov in odlokov v gori navedenem pravcu ter osnivanje specialnih liginskih knjižnic, za medsebojno spoznavanje strokovne literature in utrditev dela v tem pravcu. Informativno obveščanje o stanovskih, šolskih, pedagoških in organizacijsko prosvetnih vprašanj tujih držav v domačih, predvsem strokovnih listih. Prirejanje medsebojnih kongresov in ekskurzij v prijateljske države ter delegiranje svojih zastopnikov na te kongrese in ekskurzije, na kongrese obćih lig, v svrhu medsebojnega zblizanja učiteljstva prijateljskih držav. Včlanjenje članov učiteljskih lig v obći ligi, osnovani za prijateljsko zblizanje dotičnih držav. Prirejanje tečajev za učitelje v svrhu priučanja narodnega jezika prijateljske države. Avtentično poročanje učiteljskim ligam v tujih državah o stanovskih, šolskih, pedagoških in organizatorično prosvetnih vprašanjih v naši državi ter obratno, prejetje avtentičnih poročil potom lig o položaju v tem pogledu v prijateljskih državah.

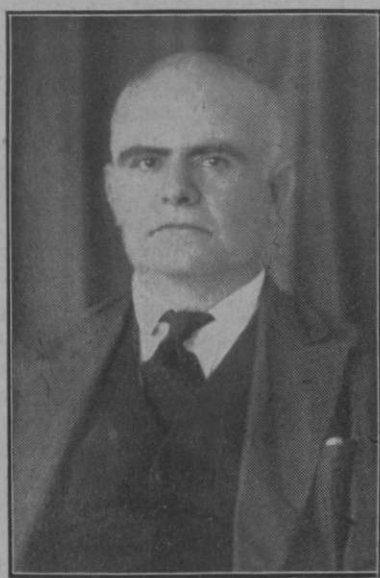
To so široki in dalekosežni cilji učiteljskih lig, ki naj usmerijo našo mednarodno stanovsko akcijo in stremjenje v novi pravci ter jo postavijo na širšo izrazito državno-nacionalno bazo.

Izvesti organizacijo te akcije bi ne bilo težko. Na teritoriju vsake sekcije JUU je sigurno par agilnih in vztrajnih članov, ki so večši narodnega jezika prijateljskih držav in bi se posvetili tem idealnim nacionalno-državnim ciljem. Ni potrebno niti, da so na sedežih sekcij, ker lahko pismenim potom vršijo vso akcijo. Zborovanja članov poedinih lig bi se vršila ob priliki učiteljskih skupšćin in ob priliki zborovanj splošnih lig, pri čemer bi se krepila zavest in bi se poglobljalo delo učiteljskih lig za mednarodno učiteljstvo akcijo.

Pravilnik učiteljskih lig za zvezo Jugoslovenskega učiteljskega združenja z učiteljstvom prijateljskih držav in za mednarodno učiteljsko akcijo, ki obsega podrobne določbe za organizacijo te akcije, je predložila sekcija JUU za dravsko banovino glavni upravi JUU, da predloži ta predlog glavni skupščini JUU v Ljubljani.

Vsekakor je nujno potrebno, da usmeri tudi učiteljstvo svojo mednarodno akcijo v nacionalno smer ter podpre s svojimi stanovskimi in strokovnimi prijateljskimi odnosi z učiteljstvom prijateljskih držav vnanjapolitična stremjenja Jugoslavije ter postavi svojo stanovsko organizacijo tudi v službo državno-nacionalnih ciljev.

našla na velike tешkoće, jer se ukazala baš potreba da se školske zgrade podizaju u siromашnim i oskudnim selima, где месно становништво, због осетљиве привредне кризе, није могло обилнијим средствима да помогне и убрза рад на подизању нових школских зграда. Доприноси народа састојали су се обично у радној снази и прибављању грађе, а потребна новчана средства очекивана су увек од банске управе и државе. Па и поред ових сметњи, настојавања банског Просвет. одељења, да се свуда помогне, дало је одговарајуће резултате. Од почетка формирања бановине, подигнуто је до данас у дринској бановини 55 школских зграда и то у 44 места, у којима раније није било школа а у 11 места извршена је замена старих и дотрајалих зграда. У 22 места налазе се школске зграде у изградњи. На име помоћи за подизање, проширивање и преварку школских зграда, дала је банска управа од почетка свог формирања, преко 7 милиона динара.

Светолик Аврамовић, претседник секције за град Београд.

Да би се, пак, на изградњи нових школских зграда управљало по једном сталном и утврђеном плану и систему, израђеном у Просветном одељењу за дужи низ година, а и према стварним народним потребама, овај план је детаљно разрађен преко нарочито одређених комисија за израду детаљне **среске школске мреже**. Ове комисије, које су постојале за сваки управни срез у бановини, још прве половине 1931 г., израдиле су врло брижљиво и савесно детаљне школске мреже за све управне срезове. Овом школ. мрежом утврђено је, да је потребно у дринској бановини подићи 375 нових школ. зграда у местима где нема школе, у 218 школских општина постоји насупина потреба за проширивањем садашњих школских зграда, због већег и сталног прираштаја школских обвезника, и у 153 места дотрајале и неупотребљиве школ. зграде заменити новим и хигијенским.

За овај циљ, Просветно одељење је израдило и планове и предрачунае за типове школ. зграда са 1, 2 и 3 учионице, учитељ. становима и купатилом школским. Ови се планови шаљу школ. општинама бесплатно, на њихов захтев. На овај начин је практично решено и питање, да се школ. зграде подижу по одредбама Закона о здравственој заштити ђака.

За опсежније приступање подизању школ. зграда, банска управа је узела још пре годину дана у комбинацију један зајам од 30 милиона динара. Из тог зајма би се давали општинама дугорочни зајмови на 20—30 година и уз камату, која би била нижа од камате, коју би банска управа плаћала зајмодавцу. Посве сиromашним општинама чиниле би се и овде посебне олакшнице. Овај зајам је због општих привредних прилика остао за сада нереализованим.

Последице опште привредне депресије погађају нарочито осетно и издржавање основ. школа у овој бановини, које одговара општем привредном стању становништва њеног. У 1932 год. било је предвиђено кроз школске буџете за издржавање школа — 19,882.350 Дин а од тога примљено само 8,671.925 Дин, што значи за 11,210.425 динара мање, него је било одређено. Ако од своте примљеног издржавања изузмемо град Сарајево, које има 13 држав. основ. школа, онда је 614 држав. основ. школа у бановини примило само 6,284.780 Дин или просечно на једну школу 10.202 Дин. Кад се узму у обзир, да је у ову своту урачунат и износ за кирије, огрев, плату школ. послужу, учитељ. станарину, онда се може претпоставити, колико школе добију за стварно своје издржавање. Тачно је, да у многим местима, мора се захватити једино оном великом и неисцрпном идеализму, љубави и материјалним личним жртвама наших народ. учитеља, тих неуморних проsvетних апостола и културних трудебника, што школе у многим местима пасивних крајева ове бановине, раде.

Из овог стања назире се и чињеница, да је систем данашњег начина издржавања основ. школа себе преживео. Економ-

ски нездраву, слабу и неорганизовану управну и школ. општину, мора заменити економски јача, здравија и рационалнија основа, као што су држава или бановина. Постоји у овом погледу и предлог Просветног одељења банске управе, да се од чистог прихода сарајевске државне штампарије, која би израђивала писанке, цртанке, вежбанке и уџбенике, издржавају најсиромашније основне школе.

Питање броја одељења у непосредној је вези са државним просветним буџетом и општом економско-привредном кризом. Према податцима, у овој школ. 1932/33 г. недостајало је око 60 учитељских снага. Овome броју додајемо и 54 мање учитеља него одељења у 21 школ. срезу, те се и број упражњених учитељских места пење на 114. Просветне су се власти у овој невољи помагале спајањем одељења и полудневном и прекодневном наставом, што је све отежавало и онако тежак положај данашњег учитеља у пасивним крајевима ове бановине. Напоран рад под оваквим условима испуњује све умне и физичке снаге многих учитеља у овој бановини, што худи и општим резултатима и успеху наставе и здрављу наставника.

У овој школ. 1932/33 год., отворено је 31 ново одељење, али је због недовољног броја учитеља затворено 14 одељења, те је ове школ. године само 17 одељења више него у прошлој. Исто тако, због руинараних школских зграда и због оскудице у наставном особљу, затворено је 10 школских зграда.

Бројно стање наставничких лица данас у дринској бановини износи 1675, који раде у разреду, и то 794 муш. и 881 жен. Овде није узет у обзир и број наставника, деташираних на рад у Просветном одељењу, код школског надзорништва и код разних просветно-културних установа, којих има 36. Према овome броју и броју основ. школа, на једну основ. школу долазе просечно по 2 наставника.

Од означеног броја учитеља, било је 12 управитеља без одељења и 27 школ. надзорника, од којих су: по срезovima као стално постављени 11 (из учитељских редова 10 а 1 са В. П. Школом), вршиоца дужности по срезovima 12 (8 из учитељ. редова и 4 са В. П. Школом), 3 на раду код Просветног Одељења и 1 код »Просвете«. По годинама службе, било је школ. надзорника од 8—39 год.

Буро Логомерац, претседник секције за Савску бановину.

Број деце, која су стварно походила основ. школу био је у овој школ. 1932/33 год., крајем I полугођа: 67.290 м. или 73'44 % и 24.333 жен. или 26'56 %. Према броју школа и наставних лица, просечно на 1 школу полази по 150 ђака, на 1 одељење по 120, 94, 77 или 61, а на једног наставника по 60.

Питању васпитања и душевно заостале деце, Просветно одељење је поклањало велику пажњу, отворивши три помоћна одељења у три сарајевске основне школе. Ова акција ће постепено бити пренашана и на остала већа места у бановини. Поред ове акције, Просветно одељење је посветило и нарочиту пажњу оснивању забавишта, којима до скоро није обраћана довољна пажња, већ се од стране државе препушта ла брига о забавиштима приватној иницијативи, особено у овој бановини католичким манастирима. На почетку свога рада, банска управа је затекла само једно забавиште у Чачку. Данас их има 12 са 13 одељења и исто толико и приватних.

Исто тако, у циљу ширења писмености, Просветно одељење је водило велику акцију и на оснивању алфаветских теачева. До сада су на територији ове бановине, од почетка њеног деловања до данас, отворено: 91 течај за ненисмене у грађанству са 2336 м. и 877 ж. полазника; 90 течајева у војсци за 12.316 полазника.

У даљем настојавању подизања народне просвете, Просветно одељење је утицало и помагало развоју што већег броја народних књијница и читаоница, чији број данас, од почетка формирања банске управе, износи 219 са 9387 чланова и око 250.000 динара вредности у књигама. У току 1932 год., Просветно одељење је дало овим књијницама 2314 ком. књига у вредности

Милош П. Павловић, Сарајево:

Кратак развој народног просвећивања и учитељске организације у Дринској бановини

Милош Павловић, претседник секције за Дринску бановину.

Развој просветних и просветно-културних прилика у Дринској бановини, од њеног формирања до данас, показује несумњиви успех, који је нарочито изражен у добро организованом и систематски изграђиваним условима, под којима се овај развој снајжно и указивао. Поређењем затеченог стања до формирања Дринске бановине, и стања, које данас показује ова бановина у просветном и културном погледу, добија се релеф општег стања народне просвете у бановини, на чијем су изграђивању истинском службом радили Просветно одељење банске управе и просветни пионери — народни учитељи-це. Нарочито запажене чињенице, очито илуструју сарадничко-заједничка настојања свих учитеља-ца с једне и Просветног банског одељења и Ј. У. У. — Секције за Дринску бановину с друге стране, да се просветни и културни живот ове бановине, што пре и што темељније уздигне на висину позитивног културног изграђивања. Колaborација просветног одељења и Ј. У. У. — Секције за Дринску бановину, као и организованог учитељства у бановини, пружила је јасно извучене контуре планског даљег заједничког рада у просветном и културном подизању народа у Дринској бановини. У овом погледу, резултати су видни, дајући пуно јемства за даљи интензиван и успешан рад у том правцу.

I.

На дан формирања Дринске бановине, 15. XI. 1929. год. затечено је на њеној територији 683 основних школа са 1792 одељења. У току од две године, овај се број повећао за 40 школа и 246 одељења. Али померањем бановинских територијалних граница законом о изменама и допунама закона о називу и подели Краљевине на

управна подручја, од 28. VIII. 1931. год. и број основних школа се у Дринској бановини знатно смањје, јер су из састава ове бановине отпали срезови са најгупићом школском мрежом, упавши у састав суседних бановина. То су срезови: винковачки, вуковарски, жупањски, сремско-митровачки и шидски.

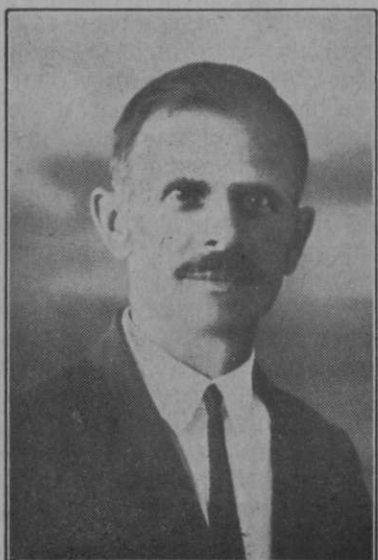
После проведене ликвидације ове територијалне измене, отпали су 123 државне основне школе са 430 одељења и 4 приватне са 5 одељења, из састава ове бановине. У састав, пак, ове бановине, ушли су само травнички и моравички срез, са само 26 државних основних школа, са 59 одељења и 2 приватне основне школе са 8 одељења. Укупно у састав ове бановине ушло је 28 основ. школа са 67 одељења, док је из састава отпало 127 школа са 435 одељења. Разлика од 99 основ. школа са 368 одељења, претставља смањење броја основних школа и одељења у Дринској бановини, услед измене бановинске територије.

На територији од 27.847 км², са 1 милијун 524.340 становника, Дринска бановина има данас 627 државних основ. школа са 1677 одељења у 1583 учионица. Једна основ. школа просечно долази на 44 км² са 2431 становника. Приватних основних школа има 12 са 46 одељења. Данас Дринска бановина има укупно 639 основних школа са 1723 одељења. Према овome, пораст школске мреже до данас износи 55 основ. школа и 246 одељења.

Густина школске мреже није у свима деловима бановине подједнака. Најповољније су прилике у срезovima: поцерски (Шабац), са 1 осн. школом на 20 км² и 1979 становника; посавски (Обреновац), са 1 основном школом на 23 км² и 2069 становника; азбуковачки (Љубовија), са 1 основ. школом на 25 км² и 1468 становника. Најнеповољније стање је у неким срезovima пређашњих области, као срезова: кладањски са 1 школом на 357 км² и 7310 становника; власенички са 1 основ. школом на 117 км² и 3752 становника; зворнички са 1 школом на 107 км² и 6761 становника; жепачки са 1 школом на 102 км² и 4489 становника; тузлански са 1 школом на 76 км² и 3201 становника.

Оваква, неуједначеност у школској мрежи, нарочитом је бригом Просветног одељења бан. управе, које настојава свим средствима, да се и у овим оскудним срезovima подигне што пре и што већи број основ. школа. Истакнут је принцип, да је први услов у подизању и унапређењу опште народне просвећености, у довољном броју основних школа, сразмерно просторности и густини насељености појединих крајева, руководећи се при том социјалном правдом, да и економски најслабји крајеви што пре добију основ. школу. Настојавање Просветног одељења, да се овај принцип, по већ изграђеном просветном програму, спроведе до крајњих могућности,

od 19.160 Din i u gotovu, za podizanje prosvetnih domova — 30.000 Din. Najbolji prosperitet ovih ustanova pokazuje se u srezovima: poderskom (Šabač) i mачванском (Богатић), jer o њиховом раду води старање врло агилна народна књијница и читаоница у Шапцу, са оснивањем својим, професором г. Поповићем Живојином, који је вернички служио и служи просвећивању широких народних слојева путем ових народних установа. Просветно одељење је до данас од почетка свог рада, поделило овим установама помоћ у књигама са вредношћу 350.000 Din и у готову 200 хиљада динара.

Исаије Митровић,

претседник секције за Врбаску бановину.

Акција, пак, са отварањем покретних школа за сеоске домаћинце, наилази све више на разумевање и интересовање широких слојева народних, благодарећи озбиљној и живој пропаганди банске управе и њеног Просветног одељења. Од 1929 и. до данас, одржано је на територији ове бановине 70 оваквих школа, кроз које је прошло око 2000 сеоских девојака и жена. Просветно одељење је организовало овај корисан посао на тај начин, што стално перманентно раде 15 оваквих школа и 7 ткаоница, кроз које редовно пролазе 400 жена и девојака са нашега села. У овим установама редовно су и аналфабетски течајеви, jer су полазнице махом неписмене. Сталне домаћичке школе на интернатској основи налазе се у Ивањици и Чајетини.

Најзад, банска управа је увек помагала и све акције Ј. У. У. Секције за Дринску бановину за морално и интелектуално усавршавање, учитеља основ. школа. Ради спремања учитеља за пропагирање рационалне пољопривреде и задругарства, отворена су иницијативом Пољопривредног одељења до сада четири пољопривредно-задругарска течаја при нижој пољопривредној школи у Бутмиру и три при нижој пољопривредној школи у Шапцу. Кроз ове течајеве прошло је до сада око 200 учитеља из Дринске бановине. Исто тако, Пољопривредно одељење је приредило и обавило, преко својих среских пољопривредних референата читав низ калемарских течајева за учитеље основ. школа. А при мушкој учитељској школи у Сарајеву, одржан је од 10. IX. до 10. X. 1931 год. течај за усавршавање учитеља и њихово упознавање са тековинама савремене педагогике и дидактике. Овај течај је походило 50 учитеља-ца дринске бановине. Поред овога, 1932 год. под управом Ј. У. У. — Секције за Дринску бановину приређен је и други феријални учитељски течај радне школске праксе и теорије, Сокоцтва, хигијене и вештина по програму и плану, одобреном од Министарства просвете. Овај се течај могао одржати и успешно завршити једино помоћу издашне субвенције Просветног одељења у Сарајеву у износу од 40.000 Din. Течај је трајао од 21. VII. до 25. VII. 1932 г. Течај је походило и завршило 25 учитеља-ца из целе Краљевине. Израђени предмети на часовима ручнога рада, уступљени су Секцији за почетак оснивања школ. музеја.

Усавршавању учитеља-ца ове бановине, намењено је и оснивање школског музеја, jer не материјал прикупљен у њему, а нарочито стална изложба учила и стручна педагошка библиотека, послужити даљем образовању учитељства и његовом потпунијем упознавању педагошких новина. Овај би музеј, који је сад са педагошким библиотеком Секције, под управом Секције смештен у просторијама Просветног одељења банске управе, по подизању учитељског дома у Сарајеву, заједно са библиотеком био смештен у исти дом.

Водећи бригу и о сталешком унапређивању нашег учитељства, банска управа је учинила, већ неколико знаћних материјалних издатака за помоћ Ј. У. У. — Секцији за Дринску бановину. Поред издатих јој 10.000 Din, ради оснивања саме секцијске организације, банска управа је вотирала и 40.000 Din за подизање учитељског дома у Сарајеву. Поред овога, банска управа увек излази на сусрет свима подухватима наше Секције у подизању сталешке организације.

Из ових података може се добити јасна слика развоја просветних прилика у дринској бановини од њеног оснивања до данас. Рад на подизању нових школских зграда и отварању нових школа, као најпречи задатак банског Просветног одељења, уведен је правим и добрим путем и захваљујући пуном разумевању и интересовању народа за ову акцију, учиниће се и уз релативно скромна средства, која ће Просветно одељење, због опште привредне кризе, стајати на расположењу, добар корак напред.

II

На дан 25. маја 1931 год. извршена је ликвидација пређашњег Ј. У. У. — Повереништва за Босну и Херцеговину и формирана нова организација Ј. У. У. — Секција за Дринску бановину, која је одмах приступила живом спровођењу организације у духу нових друштвених правила. У томе раду управа Секције је руковођена основним погледима и принципима нашег сталеша на циљ и средства Ј. У. У., тежећи да ти погледи и принципи продру у све редове учитељства ове бановине.

У почетку је Секција формирала 35 среских друштава. Но реорганизацијом бановине, отпало је од ове бановине пет управних срезова са око 400 учитељских лица. Тиме је била померена сразмера у бројном односу учитељства.

Сви управни срезови у бановини организовали су се по среским учитељским друштвима. Од укупног броја учитељства у бановини, било је онда организовано 87 % или 1470 активних учитеља-ца у 29 среских друштава. На крају прве пословне године, Секција је бројала 29 среских друштава са 1522 члана, док је на крају друге пословне године остало 28 среских друштава са 1472 члана или 86 % службеника основне наставе у овој бановини. Изван организације је данас 239 учитеља или 14 %. Према првој пословној години, организација у Дринској бановини бројно је била већа од организације у другој години за 52 члана.

Марко Цветковић,

претседник секције за Вардарску бановину.

Поред прибирања бројних снага у редове Ј. У. У., управа Секције је настојала, да рад среских друштава буде правилан и саобразан друштвеним правилима, да се изводи по основној линији идеологије нашег Ј. У. У., да буде не само заштитник сталешких интереса, него и иницијатор и заступник сваког културног и просветног напретка у своме крају. Данас чланови Ј. У. У., учитељи-це имају у Дринској бановини иницијативу у својим рукама са све културне, просветне и хумане подухвате. Они данас раде у: кредитним, потрошачким, сточарским, пчеларским, живинарским, млекарским, машинским и здравственим задругама, Соколу, Црвеном Крсту, Јадранској стражи, Удружењу резервних официра и ратника, Народној Одбрани, Колу Српских Сестара, дилетанским позоришима, »Просвети«, »Гајрету«, »Напредку«, пољопривредним подружницама, певачким дружинама, народним књијницама и читаоницама, Хрватској жени, туристичким друштвима и т. д.

У свом даљем двогодишњем пословању, Секција је највећу бригу посветила организацији и јачању фонда за градњу учитељског дома у Сарајеву. У овом циљу, Секција је одлуком господина Бана Дринске бановине од 30. XII. 1931 год. IV. Број 45.531/31. добила право да издаје за све ученике основних школа у бановини »Јачке књијнице«, које су, до 1. јуна 1933 г. донеле Секцији за овај фонд, прихода у динара ?? Поред књијница, Секција је издавала у корист овог фонда и »Јачке бележнице« и »табеле полугодишњег школског извештаја«, а у припреми је да изда још некоја своја издања. Укупна сума овог фонда, у готовом и роби, износи на дан 1. VI. 1933 г. Din 420.195'12.

Не мању бригу је Секција посветила и задужбини почившег митрополита Хади Саве Косановића, којом управља управа Ј. У. У. Секција за Дринску бановину. Имовина овога фонда, којом је руководила управа Секције, на дан 1. VI. 1933 г. износила

је у готовини 145.559 Din и имање у Сарајеву и околини.

Нарочиту бригу је Секција ипак посвећивала и тако званом »Београдском пензионском фонду«, у који су у своје време улагали само учитељи-це пређашње Босне и Херцеговине, радећи интензивно, да се уложи из тога фонда поврате улагачима. По аутентичним званичним подацима, установила је Секција, да је од улагача наплаћено а није им враћено Din 496.024'70. По аутентично састављеним списковима, зна се данас, којим лицима припада износ од динара 336.238'88, а за остатак од динара 159.785'82, не зна се, којим лицима и колико припада, jer су о томе изгубљени подаци. Секција моли надлежне и при крају је и одлука, да се износ од Din 336.238'88 дефинитивно исплати на једну признаницу Секцији Дринске бановине, која се обавезује да улагачима исплати њихове улоге по објављеном аутентичном списку у »Народној просвети«; да се износ од 159.785'82 Din исплати у корист учитељских домова Секцијама: Сарајеву, Бања Лука, Петине и Сплит, сразмерно срезовима пређашње Босне и Херцеговине. Секцији у Сарајеву би припао део од Din 53.261'85. Решења по овоме питању су при крају и надали се, да ће њима учитељски домови као и улагачи добити што пре своје делове и улоге.

На заштити права и интереса чланова организације, Секција је непрекидно радила, имајући у томе и великих и добрих успеха, благодарећи у првом реду ставу Секције и односу њеном према Просветном одељењу бановине, који је увек био на здравим основама и у најбољем складу. Исто тако, успешном деловању Секције у заштити права и интереса својих чланова, као и успешној обради и осталих сталешких питања, Секција има да благодари и своме ставу и односу према Извршном и Главном одбору, а нарочито према њиховом претседнику, г. Рашићу. Овај став и однос били су увек коректно другарски, сараднички и помажући.

На сталну интервенцију претседника Извршног одбора, Секција је добила потврду о ликвидацији бившег Повереништва Ј. У. У. за Босну и Херцеговину у Сарајеву, која је одобрена одлуком Министарства Просвете са ОН Бр. 32.824/33 од 16. V. 1933 г., чиме је данашња Секција правно призната за правног наследника имовине бившег Повереништва.

Целокупни приходи Секције у 1932/33 год. били су Din 370.653'07, док су расходи износили само Din 38.212'54, те је Секција завршила другу годину свога рада и пословања суфицитом од Din 276.299'93.

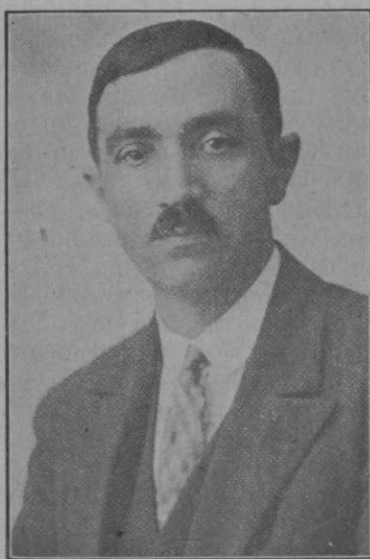
Велики морални капитал једне јаке организације треба и вреди улагати и трошити за решавање великих сталешких питања, као и питања стручних, културних и опште националних. Ситна питања односе и време и труд организације на штету крупних и начелних општих питања сталеша и организације. Анализирајући рад

среских друштава кроз ове поставке и на овим основама, утврђује се чињеница, да има среских друштава, која заузимају извесан, посве пасиван став према организацији, не дајући, при том, управи Секције ни толико могућности, да се узроци таквог држања расветле и набу. Овакав однос је уопште штетан. Њега треба поправити и управа Секције је чинила све што је могла, да тај однос поправи и да добије бар сазнање узрока нездравим односима појединих среских друштава према Секцији и Главном, односно Извршном одбору организације. Међутим, на II редов. скупштини Секције, одржаној 4 и 5 јула о. г., скупштина је једнодушно издала поверење управи Секције уз захвалност на досадањем раду, док је са 25 против 24 гласа, тајним гласањем, наглашено неповерење Извршном одбору. Овим прегласавањем и опсежним дискусijом око овога, Секција ипак није могла да добије расветљење узрока апстиненцији неких среских друштава, која се уопште нису јављала Секцији или се јављала само пошљом чланарина својих чланова. Узроци апстинирања могу бити разноврсни, али би жалосно било, ако би један од тих био у подвајању учитељства на два-три табора и то ради личних питања и питања личне нетрпељивости у вођству организације и њене околине. Ако су по среди начелна питања, треба приступити њиховом озбиљном проучавању и третирању на форумима, правилима одређеним, и онако како то углед и достојанство свега учитељства захтевају. Секција истиче, да нема ни једног спорног питања у нашој организацији, које се не би дало и могло расветлити и дефинитивно решити у кругу саме организације, без икакве помоћи пређашњег вођства и без оне јалове полемике, у ступцима нарочито основног учитеља, листа. Лична питања морају изостати, jer нам она хуђе угледу. Без њих се мора, без њих се може. Воља неколицине, лично нерасположених другова, према друговима у вођству данашње организације, не сме бити узрок распреме међу чланством наше моћне и велике организације. Нова оријентација учитељства изграђена је, не што је то неко — лево или десно — хтео, већ што је то хтело учитељство Краљевине Југославије, које тражи да се његова воља, његови оправдани захтеви цене и поштују. Са том поруком, верујемо, да ће и овогодишња Главна скупштина у Белој Љубљани бити једнодушан израз југословенског удруженог учитељства: са том поруком ће учитељство дати на знање свима и свакоме, да југославенско народно учитељство има пред собом много узвишеније задатке и просветне проблеме да решава, и да лична и ситна питања личне природе, њега не могу интересовати на Главним скупштинама. То је захтев радног учитељства, које жели да сваки члан организације врши своју дужност онако, како то углед народних просветитеља и изградитеља нове младе, здраве и расне Југославије — захтева.

Dorde Mirkov:

Zadaci našeg udruženja

Zadaci našeg Udruženja su toliko obimni i raznovrsni, da je vrlo teško o njima iscrpno govoriti, još teže ih sistematski srediti, a najteže utvrditi red, kojim treba da se osvaraju.

Dorde Mirkov,

претседник секције за Дунавску бановину.

Ако је рећ о исцрпности и систему, мислим да је о нашим задацима и доста исцрпно, а и доста систематски говорено и писано.

Али, кад се тиће реда остварења, њега нити је ко темељно поставио, нити се уопште таквом систематском остварењу приступало.

Ко не верује, нека узме и претресе наше истакнуте програме и жеље у ових 12 година како постоји наше Удружење, и нека провери шта се од тог у току тих 12 година остварило, па ће се уверити у то.

Истина, и ти наши програми нису увек били савршени, бивало је и бива и данас и погрешних стремљења, али, и оно што је било добро, слабо се остваривало.

Заиста, могло би ићи у пословицу, да учитељство, које се бори против вербализма у школи, практикује ту методу у Удружењу. И то не за једну или две, него кроз свих 12 година свог опстанка.

Izvolite pročitati sve zapisnike, svih sreskih, pokrajinskih, sad banovinskih i glavnih Skupština, i naćićete za malo izuzetaka, kilometarske programe, zahteve, želje i rezolucije.

I to se tako stereotipno ponavlja iz godine u godinu, valjda za to, da ih svi dobro naućimo na pamet. A oni, koji bi bili pozvani da ih proućavaju, uplašeni od toliko molbanih jektenija, često ih i ne proćitaju do kraja.

Pesnici ne vole ako im se pesme odveć često recituju, i tvrde, da nema sigurnijeg načina za depopularizaciju jedne stvari.

Nije isključeno da i mi učitelji tako proćizimo sa svojim rezolucijama u kojima se mnogi refreni stalno ponavljaju. Ja mislim da ni širokoј publici neće uvek biti simpatične takve dugaćke litanije kad ih ćita u dnevnim listovima.

A to, što sam ovde naveo, pretpostavljam opravdano, da smo svi iskusili i znamo. Ipak, iduća skupština, ne pitajući i ne haćujući za sudbu lanjske rezolucije, kao ni za lanjski sneg, poćinje pesmu iznova.

Šta da se radi?

Utvrđiti red u izvršenu programu, uzimati manje stvari, ali uvek najvažnijih, pa ih forsirati sistematski i energićno. Iz sveg nagonog materijala, svih skupština u jednoј godini, selekcionirati za glavnu skupštinu bitno i najvažnije. Rezoluciju Udruženja neka sastavlja i sprema Glavni odbor, neka sve zahteve temeljno obrazloži i takav predlog neka se otštamпа kao predlog za rezoluciju glavnoј skupštini.

Šta je pokazala dosadaња praksa?

Odbori za rezoluciju, birani »ad hoc« daju opširne, nesredene i slabo obrazlozene rezolucije. Obićno se ćlanovi trude da svaki unese sve želje grupa koje pretpostavljaju, i zato u rezoluciju ulaze često stvari manje opšte prirode, katkad i sitnice, i naivnosti.

Zato mislim, da se rezolucije ne izdaju odborima, nego, da, prema unapred spremljenim predlozima Uprava, budu pretresane u plenumima. Isto tako i za Glavnu skupštinu. To će biti korisnije i bolje, jer će predlog imati vremena da ćitaju pre Glavne skupštine široке mase učitelja.

Ovako, kako se do sad praktikovalo, predlog za Rezoluciju ubacuje se pred kraj Skupštine, kada je obično i interes za slušanje opao, čita se »trčecim korakom« i prima se obično »en bloc« sve, osim ako se opozicija ne zakači sa opstrukcionom tendencijom. Inače, dolazi obično na kilometarsku rezoluciju jaš bezbroj dodataka i novih tačaka koje pojedini predstavnici po nalogu svojih društava unose.

Mislim, slika koju sam izneo, verna je, i

krajnje je vreme da probamo bolje, efikasnije metode za realizovanje naših programa. Istina, ja sam ovde govorio da treba postaviti red ostvarenja našeg programa, ali ga nisam dao. Ne osećam se ni pozvanim za to. Ja sam ubacio predlog za nove načine u ostvarenju našeg programa. Neka o tom svi razmisle ozbiljno, neka se diskutuje na svim Skupštinama, pa će se opštim naporom naći bolji, kraći i sigurniji putevi ostvarenja visokih ciljeva našeg Udruženja.

Светолик Б. Јанковић:

Просветно-школске прилике у Моравској бановини

Свршетак светскога рата затекао нас је у тешким економским и културно-просветним приликама, и само натчовечанским напорима изашло се из стања, у коме је рат бацио Југословенски народ и пошло се у корак са народима, који су били ратом поштеђени или мање уназађени.

Светолик Јанковић, претседник секције за Моравску бановину.

На овоме грандиозноме послу: обновити и препородити нацију, учитељство је достојно вршило и врши своју мисију, много јаче и више, но што се то могло и веровати. У народном просвећивању постигнут је успех, који заслужује највеће дивљење, и то баш у оним крајевима који су највише били заостали.

Тамо, где се на бранику своје државе и националне слободе, стално са пушком стајало, где су дате највеће жртве у крви и иметку за наше ослобођење и уједињење, тамо су потребни највећи напори за подизање духовне и материјалне културе народне.

Један од таквих крајева наше државе јесте и **Моравска бановина**. Школско питање било је једно од најближих питања, после Уједињења, у овоме крају. Велика оскудица у учитељском кадру, које је у огромном броју изгинуло у ратовима и, готово свуда, опљачкано и порушено школске зграде, чинили су огромне тешкоће за просветно-школски рад.

Народ који је преживео, поред свих ратних тешкоћа, Сурдулицу и Топлички Устанак, чинио је исполимске напоре за своје опорављење.

И прва деценија напорнога рада дала је у свима правцима, па и у школском питању, велике резултате. **Највећи део напора, сву тежину народних невоља овога времена, осетили су и осећају народни учитељи. И само својим стојичким стрпљењем, великим пожртвовањем и енергијом успели су, да данас Моравска бановина, најкрвавије и најпустаошије попреше минулих ратова, не изостаје многе иза најнапреднијих крајева наше домовине.**

Још има доста незгода и тешкоћа, јер су извесни крајеви бановине до пре 50 година били под Турцима, а срезови: вучитрски, лабски и царибродски, припали су нашој држави тек у последњим ратовима. Али учитељским одушевљењем и смишљеним радом просветних власти даваће се све бољи резултати.

Да би се добила што јаснија слика просветно-школских прилика моравске бановине пружамо следеће податке:

Бановина захвата простор од 26.248 км², а броји становника 1.452.967.

Политичких срезова има 40, општина 766, а све је то груписано у 24 школска среза, међу којима је велики број планинских, врлетних и сиромашних.

Нема насеља које не припада ниједној школској општини, а има 770 места која паљу децу у суседна насеља где су школе. Просечна највећа даљина из које деца долазе у школу износи 3—4 км, а то је нарочито у брдним крајевима где су села разбијеног типа.

Бројно стање школа, ђака и учитеља, за последње 3 године; најбоље ће показати колико се и како напредовало, па зато износимо следећу упоредну таблицу, састављену по најтачнијим подацима:

Година	Осн. школа	Одељења	Учитеља-ница	Ученика-ница	На 1 осн. шк. отпада:			На 1 учитеља отпада:		
					површ. у км	становника	ђака	површ. у км	становника	ђака
1930/903	1893	1945	95.244	39	1635	105	15	13	747	49
1931/924	1935	1956	121.003	28	1600	130	12	13	742	62
1932/959	2150	2078	141.034	27	1515	147	10	12	699	67

Ове цифре најбоље показују шта учитељи дају за постигнути успех, који би тек онда био потпуни, када би порасту ђака одговарао број учитеља. Рачунајући да на 1 учитељско лице долази 50 ђака, требало би поставити још 742 учитеља-ница, па да на-става буде нормална.

Краљ. банска управа је у спровођењу своје просветне политике инсистирала, да сва дорасла деца за школу, морају редовно школу походити, без обзира на каквоћу школских зграда, величину учioniца и број наставника. Према прибављеним подацима до 1929 године, било је око 48% деце за школу дорасле, која школу нису походила. Тај проценат у 1930 год. спао је на 22%, а данас је сведен на минимум, јер школу не походе само слаба, лекарским прегледом ослобођена, деца.

Последица овога је извођење »полудневне« наставе у 400 одељења у којима се број ђака пео до 180.

Учитељима који су радили »полудневну« подељена је награда из банов. буџета у 90.350 динара. Просечна награда за 1 учитеља-ницу износила је 250—300 динара, што је зависило од броја ђака и трајања извођења ове наставе.

Ако се ова сума 90.350 Дин раздели бројем ђака с којима се као прирастом морала изводити »полудневна« настава, онда бановину стаје 1 ђак 4 динара, који би иначе остао неписмен и без сваког основног образовања.

Ово тешко стање по учитељство било би унеколико снопљивије, кад би се за »полудневну« наставу прописао скраћени наставни програм и додељена стална и пристојнија награда.

У пркос привредне кризе, види се, да број подизања нових школа стално напредује. У 1931 години потпуно су довршене 21 школа; у 1932 год. 25 школа, а у 1933 год. приступљено је грађњи 30 нових школа.

Поред овога извршена је замена, старих-неподесних шк. зграда, новим зградама, тако да се број изграђених нових школа — деце просечно годишње на 60 школа.

Бановина је доделила, у 1932/33 шк. год., помоћи за грађњу школа из свога буџета 963.000 динара, а из државних средстава је подељено 345.000 динара.

Школских зграда има 1113, од којих су 235 неподесне за извођење наставе. Ове неподесне налазе се већином у забаченим брдним крајевима, па је сиромашном народу тих крајева, немогуће из својих средстава градити нове планске школске зграде, ако не би држава и бановина из својих средстава са већим и издашним припомагама, него до сада, притекла народу у помоћ.

Изддржавање школа је слабо. Наплаћено је школског приреза у 1932 години 38'2%. Ово би се питање за сада најбоље решило, ако би Пореске управе уз порез наплаћивале и школ. прирез.

Износени све горње податке желели смо да покажемо под каквим условима наше учитељство ради и постиже ове велике успехе. Поред свога тешкога рада у школи, учитељство живи ради и ван школе: на оснивању Сокола, певачких друштава, народних књижица и читаоница, отварању аналфabetних и домаћичких течајева, земљорадничких задруга и свих других културних установа.

Служећи одушевљено народним идеалима, а радећи под тежим условима но сви остали државни службеници, **учитељи не желе само признања, већ траже стварне потпоре од свих фактора, како би се све горе указане незгоде, с њиховога тегобнега и мисионерскога пута уклониле.**

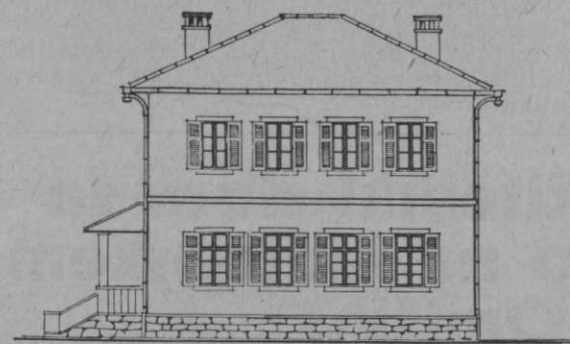
PETAR GREGO (Split):

Подизање школских зграда у Приморској бановини

Petar Grego, претседник секције за Приморску бановину.

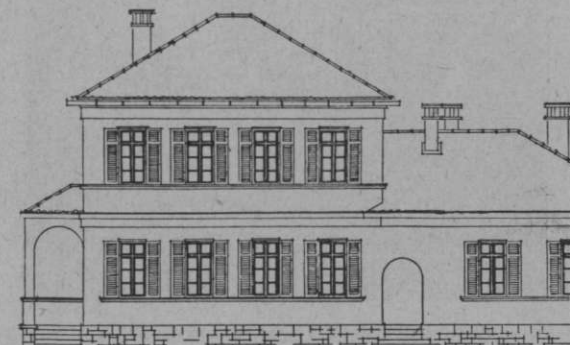
Прије народног ослобођења и уједињења имали смо основну школу, али нијесмо имали народну основну школу. Подвлачим **народну**, јер туђинска власт није допуштала да наша основна школа служи интересима и потребама народа. Онда је школа имала да ради за туђе циљеве, а не за праве циљеве и за праве потребе народа, којему је била намењена. Patriotska svijest и zgodan takt nastavnika, који су били сви народни људи, спрјечила је да школа у оно доба служи у већој мјери тим туђинским циљевима.

Тип школске зграде са 1 одјелjenjem.

Наша осн. школа могла је послје рата, након ослобођења и уједињења, да се слободно и неовисно развија у својој држави, и да постане, у правом смислу ријечи: народна школа.

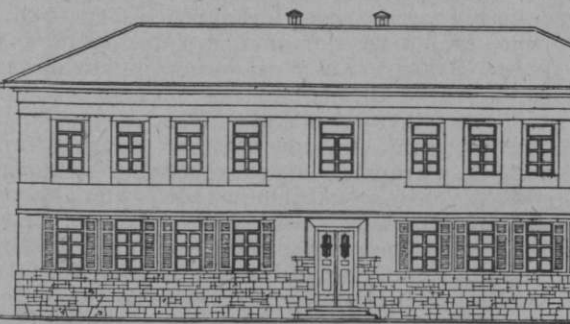
За вријеме рата запустеле су школске зграде, упропаћен је школски nameštaj, уништена су учила. У многим мјестима био је onemogućen svaki školski rad. Ali rat је научио наше широке масе да bolje pregledaju и jasnije uoče потребу obrazovanja своје дјеце и врjednost редовног školovanja. Након рата развио се је из села pokret и vapaj за školom. Овој народној жељи и потреби valjalo је zadovoljiti. То је било teško, јер су falili uvjeti за uspješan školski rad. У prvom redu nedostojale су školske zgrade. Mnoge stare bile су nepodesne.

Тип школске зграде са 2 одјелjenja.

У мјестима при мору, на ostrvima и у неким srezovima Zagorja био је podignut и uređen priličan broj škola, ali у mnogo većem dijelu Zagorja, а нарочито у bosansko-hercegovačkim srezovima banovine pomanjkanje škola било је veliko. Broj škola daleko је заostao за faktičkim potrebama, па је и nepismenost тамо bila velika.

Problem šk. zgrada ukazao се у svojoj veličini. Valjalo је početi riješavati то teško pitanje.

Тип школске зграде са 3 одјелjenja.

Problem је pravilno shvaćen и uz velike teškoće и napor došlo се до jednog sistematskog и uspješnog postupka.

Rad Prosветnog odeljenja išao је за tim, да са raspoloživim sredstvima, по jednom sistemu, zgradi što više novih školskih zgrada и да popravi и proširi što veći broj starih škola. Najveći dio toga posla izvršen је kroz

poslednje tri godine. Radilo се по ovim načelima: 1) dovršiti gradnju započetih škola; 2) prihvatiti и poduprijeti inicijativu sela и općina, па ondje gdje су govore sve predradnje oko osnivanja škole, odmah započeti са gradnjom, 3) у nacionalno ugroženim pogраниčnim krajevima dati pomoći и uputiti hitan postupak за gradnju и 4) у krajevima, gdje на više kilometara nema traga narodnoj prosveti, podignuti bar по koju školu.

Gdje nisu postojali šk. rajoni и gdje nije bilo šk. općina, počeli су се uređivati šk. rajoni и stvarati šk. općine по principu kako traži Zakon о narodnim školama.

Da се općinama uštede troškovi за planove и trebovnike, а да се dođe до odgovarajućih tipova škola, prama građevinskim и klimatskim prilikama jednoga kraja, израđени су tipski nacrti за škole са jednim и са više odeljenja и daju се бесплатно općinama и samo се по njima sada može да gradi.

Zaveden је jači stručni tehnički nadzor nad gradnjama и nadzor nad utroškom novca.

Osnovan је Banovinski školski fond из kojega се daju zajmovi siromašnim općinama са malom kamatom илi без kamata.

За podizanje školskih zgrada imalo је Prosветно odeljenje Banske uprave у Splitu у banov. budžetu за 1930/31 god. на raspolaganju 4.000.000 Din и 1.000.000 Din за Banov. školski fond, budžetu за 1931/32 god. imalo је 4.800.000 и за fond 1.000.000, dok је у budžetu за 1932/33 određeno samo 2.000.000 Din. Utrošene су илi manje pomoći Ministarstva Prosvete. Općine и sala dele су svoј doprinos nešto у novcu, а najviše у naravi.

Držeći се строго postavljenih principa kroz posljednje tri godine postignuti су ovi rezultati: sagrađeno је 89 novih školskih zgrada, nabavljeno је 8 postojećih zgrada и preuređeno и prošireno је 26 starih zgrada. Time се је dobilo mjesta за skoro 250 odeljenja. Popravljen је još и bolje uređen 40 privatnih zgrada koje služe за škole. Ovo је učinjeno. Ali се овде nije stalo. Gradnja novih školskih zgrada nastavlja се и данас imamo у gradnji širom banovine 90 novih škola, koje се postepeno dovršavaju.

Gradnja novih škola odvijala се posve sistematski на najosjetljivijoj tački naše državne granice — у okolici Zadra. Tu су postavljeni osnovni uslovi за prosvjetno и за opće kulturno podizanje naroda. U zaledju Zadra и на susjednim ostrvima podignut је potrebit broj novih modernih reprezentativnih škola. I dok се с one strane granice namještaju topovi, kopaju šansi, postavljaju gusti redovi bodljikave žice, mi с naše strane podigosmo hramove prosvete, у kojima će odzvanjati riječ mira, gdje će се djeca odgajati у ljubavi prama Kralju и Otadžbini, из kojih će izlaziti zdravoljci, koji će svijesno и hrabro braniti djedovinu svoju.

I Split, glavno mjesto banovine, dobio је у zadnje doba dvije nove velike, moderne školske zgrade. Svaka ima по 16 odeljenja uz sve ostale potrebite prostorije. Imaju centralno grijanje, gombaonu и kupatilo. Njihove су učionice svijetle, prostrane и vesele. U njima се razvija estetsko osjećanje и то osjećanje djeca unose и у svoje domove.

Uz brigu око podizanja novih šk. zgrada и proširenja postojećih moralo је Prosветно odeljenje Banske uprave да pribavi за mnoge škole pokućstvo, učila и knjige.

Finansijska kriza zahvatila је и naše općine. One nijesu у stanju да daju školama ono što су по Zakonu о narodnim školama dužne и daju. I tu се moralo priskoći у pomoć. Prosветно odeljenje nabavljalo је и sada nabavlja najpotrebitije školske knjige, učila и pokućstvo. То daje općinama kao pomoć, да се udovolji najglavnijim potrebama nastave. U ovu svrhu potrošeno је око milijun dinara у ove poslednje tri godine.

Ovo је plod trogodišnjeg rada. Kad се uzme у obzir да су sredstva svake godine bila sve то manja, onda се mora još jače podvući ovaj značajni uspjeh. Ovu akciju vodio је, živo poduprt од predašnjeg bana dr. I. Taglie и sadašnjeg bana dr. Josipa Jablanovića, načelnik Prosветnog odeljenja у Splitu prof. Niko Stipčević. On се је ovog posla prihvatio с ljubavlju, energičно ga vodio, и upoznavši prilike и potrebe lično на terenu, mnogo doprinio ovom napretku našeg školstva.

У našoj banovini sada pohađa školu skoro 73.000 djece у 1185 odeljenja на 880.000 stanovnika. Veliki broj djece dorasle за školu ostaje još без pouka а znatan broj šk. zgrada не odgovara svoјој svrsi. Da се sva djeca dovedu у podesne škole, treba još mnogo vremena, mnogo sredstava и mnogo rada. Ali temelji су postavljeni, rad је dobro upućen. На nadležnim mjestima pravilno се shvaća važnost, potreba и korist osn. nastave. Potrebite су novčane žrtve, ali ako škole zapadaju mnogo, neznanje zapada još više и у ekonomskom, и у socijalnom, а нарочито у nacionalnom pogledu.

NA DELO ZA NAŠE DOMOVE!
VSA NAROČILA POTOM UGP.

Rikard N. Franičević:

Zetska banovinska sekcija

Rikard Franičević,
pretsednik sekcije za Zetsku banovinu.

Ovogodišnja treća glavna godišnja skupština JUU sekcije za zetsku banovinu držana je dne 9. i 10. jula na Cetinju. Iz štampanog izveštaja o radu upravnog i nadzornog odbora za g. 1932/33 vidi se, da je u zetskoj banovini učiteljsvo organizovano u 26 školskih srezova, dok u 5 školskih srezova učitelji se nijesu organizovali, ukoliko nijesu pojedinci pristupili u članstvo susjednih sreskih učit. društava. Ukupno je organizovano u ovoj banovini 1190 učitelja. Jednu godinu ranije bilo je 21 sresko učit. društvo sa 1067 članova. Dakle je zadnje godine bilo organizovano više 5 društava i 123 učitelja. Najviše članova ima učit. društvo sreza dubrovačkoga, koje broji 143 člana. U ovoj banovini ima još otprilike oko 200 učitelja, koji nijesu organizovani. Sekcijska uprava je živo nastojala i upotrebila je

sva sredstva da se i ovi učitelji učlane, pa ako nije u tome uspjela nije njezina krivnja.

Sva su sreska društva tokom godine intenzivno radila, održavala su brojne sastanke, ukoliko su to terenske i vremenske prilike dozvoljavale. Na tim svojim sastancima nastavnici su radili na svom stručnom usavršavanju: čitani su temati iz pedagoške teorije i prakse u vezi sa savremenim pokretima u vaspitanju i napretku škole i držana praktična predavanja, koja tangiraju školski i učiteljski život. Svi su članovi društava aktivno učestvovali u radu i pokazali puno smisla, volje i znanja u svim pitanjima, koja su se raspravljala. Iz izveštja sreskih društava vidi se da su nastavnici, članovi društava, radili i na kulturnom, prosvjetnom, ekonomskom, socijalnom i zdravstvenom podizanju naroda u svojim krajevima: osnivanjem sokolskih četa, raznih zdravstvenih i privrednih zadruga, održavanjem analfabetskih tečajeva i t. d.

U toku godine Upravni odbor održao je 10 sjednica, na kojima su se raspravljala razna pitanja, koja su tangirala pojedince, sreska društva ili čitavo učiteljsvo. Članovi Upravnog odbora, koji stanuju na Cetinju skoro svaki dan su se dogovarali i sporazumjevali o svom radu. Nadzorni odbor sastao se je 6 puta na sjednicu i pregledao rad Upravnog odbora i stanje blagajne. Na svim sjednicama obaju odbora vladala je jednodušnost i puna saglasnost među članovima.

Uprava sekcije bila je u stalnom kontaktu sa Glavnim odborom u pogledu zaštite svojih članova, te je Glavni odbor uvijek izlazio ususret sekciji uspješno intervenirajući kod nadležnih vlasti, bilo da je traženje poticalo od pojedinca ili sreskih društava. Uprava sekcije je mnogo puta usmeno i pismeno intervenirala kod nadležnih prosvjetnih vlasti u banovini u korist svojih članova. Prosvjetne vlasti svakom prilikom i u svakom slučaju izlazile su nam ususret i uvijek pokazivale dobru volju da se opravdanim učiteljskim željama i traženjima udovolji, ukoliko je to bilo u njihovoj vlasti.

toje služil članom, ki bodo lahko imeli vso komoditeto v posebnih sobah, za učitelje ferijalce, ki bodo lahko ceno živeli v skupnih sobah do 10 ter učiteljskim otrokom, ki jih

Rado Grum,
predsednik društva učiteljskega doma
na Jadranu.

bodo lahko starši za mal denar izročili čez počitnice v varne roke. Pred domom bo betonska terasa v globočini do 10 metrov za sončenje ter na večer za bivanje v večernem hladu na morsk obali.

Zaliv pred Domom, ki je videti na levi sliki je plitek ter prikladen za kopanje ne-

plavačev in tudi plavačev. Poleg tega je na desno od zaliva rtič, ki je prikladen za kopanje na prostoru po poljubni izbiri. V Omišlju je ta udobnost, da se smejo gostje kopati na poljubnem kraju obale, ki je vsa last občine.

Dom si bo moral nabaviti motorni čoln s katerim se je lahko v pičli uri na Sušaku, ali pa bodo lahko z njim člani doma prirejali ilette v kraje ob Jadranski obali. Na zadružni osnovi si bodo člani nabavili manjše čolne za veslanje in na jadra s katerimi bodo lahko veslali in se solnčili na morju, bodo lovili ribe ali jadrili v svoje veselje po svežem morskem zraku ter si bodo nabavili sandolince za veslaški sport na morju.

Vse drugo bo doprinesla učiteljska iznajdljivost, podjetnost in požrtvovalnost.

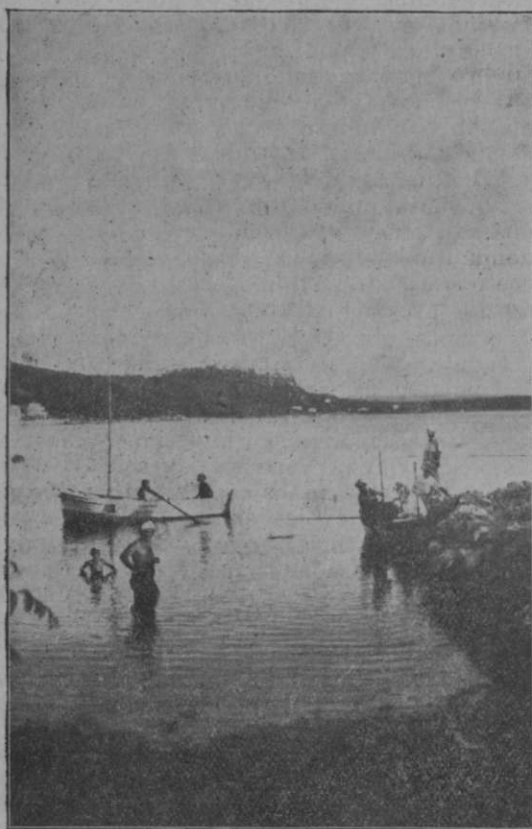
Ideja je tu, početak tudi, 70 članov je bilo prijavljenih že pred ustanovitvijo društva, kar kaže razumevanje in zanimanje med učiteljsvom.

300 članov, ki so navdušeni za stvar ter požrtvovalni za realizacijo ideje, da hočejo postaviti učiteljsvu in učiteljski deci dravske banovine dom ob Jadranu, vsak 1000 Din za idejo kot ustanovni član, katerega ime se bo blestelo na ploči ustanovnikov doma in dom bo stal v enem letu ob Jadranu ter bo glasnik zavednosti učiteljsva dravske banovine.

Pristopite z enim deležem k »Društvu za zgradbo učiteljskega doma v Omišlju«, v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6 in deležni boste lahko vseh dobrot Doma, hkrati pa postanete ustanovni član velike učiteljske stvari.

1000 dinarjev za idejo naše posesti na Jadranskem morju ter za postavitve žarišča jadranske ideje med učiteljsvom! -k-

Jugoslovenski učiteljski dom za dravsko banovino na Jadranskem morju v Omišlju

Zaliv v morju pred »Jugoslovenskim učiteljskim domom za dravsko banovino« na Jadranu.

Komisija postavlja začasne mejnike na ozemlju »Jugoslovenskega učiteljskega doma za dravsko banovino« na Jadranu.

nika, predsednika Društva za zgradbo Učiteljskega doma v Omišlju g. Rada Gruma in omišljanskega domačina, učitelja srbohrvatskega jezika v Ljubljani g. Iva Lesice je zabila mejne količe na parceli doma. Desna slika nam kaže zabijanje mejnega količa v drugem desnem spodnjem mejnišču zemljišča. Zemljišče leži ob poti, ki je speljana ob morsk obali od Omišlja do zaliva, ki je viden na drugi levi gornji sliki. Omišalj je viden na tej sliki na pečinah v ozadju.

Stavbna parcela je na lepem položnem terenu ter meri spredaj ob morju 37'60 m, v globino 50 m, na gornji fronti pa 38 m t. j. skoro 2000 m². Zaliv je miren in zavarovan pred burjo. Pred stavbno parcelo je pot ter je z isto vred le kakih 15 m do morja. Iz zgradbe same bo na sprednji, južni strani razgled na morje, na desni, vzhodni strani na vile, ki bodo sosedje Doma, med njimi Novosadski učiteljski dom, ki se ponosno dviga med vilami ter v ozadju na Omišalj, na desni zapadni strani pa na občinski park ob Jugoslovenskem učiteljskem domu dravske banovine ter preko zaliva na drugi strani na Sušak, Reko in Opatijo, ki se na večer bleste v nebroj lučih.

Na tem prostoru bo stala stavba dravskega Učiteljskega doma, ki bo imela poleg potrebnih prostorov s kuhinjo na severni strani v hladu jedilnico in družabno sobo, dve večji sobi za učitelje ferijalce s skupnimi ležišči, večjo sobo za ferijalno kolonijo učiteljskih otrok (menjaže dečke in deklice) ter manjše sobe z dvema posteljama in spalnim divanom, odnosno z eno posteljo in divanom. Dom bo

Življenje vsakega posameznika ni nič drugega kakor neprestana borba za obstoj in napredek. Prav isto je pri različnih stanovih, pri narodih in državah. Kakor si more in mora vsak posameznik priboriti svojo pozicijo v človeški družbi, prav tako si jo more in mora priboriti vsak stan. Saj stan ni nič drugega kakor velika skupina posameznikov, ki imajo isti poklic in iste težnje.

Ze borba poedinca za obstanek in uveljavljenje v človeški družbi ni bila nikoli lahka. Še težja je pa v današnjih razmerah, ko izginjajo vedno bolj ideali in vsi obzir do bližnjega. Vsak posameznik si poizkuša priboriti svojo pozicijo za vsako ceno. Realna deviza današnje dobe je: da živim jaz in se mi dobro godi, naj jih trpi in pogine sto in sto drugih. Kaj mene to briga. Kot učitelji in vzgojitelji naroda moramo obsojati take nazore, ker so nezdravi in vodijo v pogubo in anarhijo. Človek je družabno bitje in kot tak samo majhen in neznamen drobec skupnosti. Zato se mora vedno in povsod tudi ozirati na sočloveka, na družbo. Ako se ti ne oziraš pri svojem udeleževanju na skupnost, na družbo, se tudi ona ne bo ozirala na tebe. In priti mora prej ali slej gorje še v veliko večji meri za tebe nego pa za družbo.

Ako že borba vsakega posameznika za obstoj in napredek ni lahka, je še težja pri stanovih, kjer mora usmeriti na stotine in tisoče poedincev z različnimi naziranj v docela določen in jasen pravec. To občitijo zlasti voditelji raznih stanovskih organizacij. Posebno težka je pa ta borba pri tako zvanih mladih stanovih, kakor je n. pr. naš učiteljski, ki tako rekoč šele vstopa na pozorišče in v sklop človeške družbe. Saj naš stan nima sto in sto ter še večletnih tradicij, ki spajajo poedince drugih stanov. Zakaj tradicije so velike važnosti, kar moramo upoštevati predvsem mi učitelji in vzgojitelji tudi pri vzgoji lastnega stanu. Le pomislimo: Kaj je pomenil učitelj v človeški družbi še pred kratkimi tridesetimi leti in kaj pomeni danes! In je naravnost ogromna razlika v prid našega stanu. In ta napredek je dosegla stanovska borba, stanovska organizacija. To pozicijo smo si izvojevali mi sami z lastnimi silami kljub vsem oviram in težkostem. Bili smo močni in silni, ker smo bili enotni in združeni.

Vsako borbo vodi ideja, načelo, ki kaže končni cilj in smoter. Kakor pa je ideja močna, da prešine in vzvalovi lahko cele množice, tako je šibka in slaba, če nima gospodarske podlage. Ideja je podobna plamenu, ki visoko vzplamti, razsvetli in ogreje; a, ko mu poide gorivo, zopet ugasne ter ni ne duha ne sluha več o svetlobi in toploti.

Ker je naš stan v primeri z drugimi stanovni še mlad in tako rekoč še-le na početku svojega razvoja, zato je naravno, da so ga in ga še vedno vodijo v stanovski borbi ideje, načela. V tej stanovski idejni borbi smo sami doprinali tudi gmotne žrtve. Sami smo nalogali polena na ogenj, da plamen ni ugasnil, ampak je ohranil več ali manj svetlobe in razširjal med nami tudi toploto.

Med idejno stanovsko borbo v pretekli dobi pa so se že porajala stanovsko socialna in stanovsko gospodarska vprašanja. Polagoma smo imenovali, da je ideja z vsemi načeli obsojena na smrt, ako nima gospodarske osnove. Vsak posameznik in prav tako tudi celokupni stan hoče in mora doseči v idejni borbi tudi realne dobrine, katere mu dajejo gospodarsko in socialno oporo, katere ga pa obenem vzpodbujajo, da v boju za obstoj in napredek stanu še nadalje vztraja in ne klone ter doprinaša tudi gmotne žrtve. Zato smo ustanavljali tudi socialne in gospodarske stanovske ustanove. Teh ustanov ima jugoslovensko učiteljsvo lepo število. Brez njih si danes ne moremo misliti našega stanu in bi tudi še zdavnaj ne dosegli tiste stopnje med drugimi stanovni, kakor smo jo, če bi jih ne imeli.

Anton Hren,
predsednik Učiteljskega doma v Mariboru.

Stanovska idejna borba pa je zahtevala od nas v preteklosti in zahteva deloma še sedaj toliko naših sil, da nam jih zmanjka za stanovske gospodarske ustanove. Prva absorbera do 99% naše energije, za drugo pa ostane komaj 1%. Le pogledimo naše sreske, banovinske in pa državne učiteljske skupščine. Na njih se razpravljajo ure in ure stanovsko idejne stvari, za stanovsko gospodarske pa se ne zmenimo. Če pa že pride slučajno kako tako vprašanje na vrsto, potem se nimamo časa poglabiti v njegovo bistvo in ga rešimo le na pol, če ga sploh rešimo.

Naše članstvo se še vse premalo zaveda velikega pomena gospodarske osnove za stanovsko in idejno borbo, ker nam ni preostalo časa za razmotrivanje iz lastne skušnje, da daje moč in ugled posamezniku utrjeno gospodarsko stališče. Siromak pa se ne more dokopati do moči in ugleda, pa naj bo še tako dober, pravičen in idealen. Prav tako je pri stanu. Zato moramo stremeti za tem, da postanemo tudi gospodarsko močni v svoji stanovski organizaciji. In lažja bo tudi stanovska idejna borba. Vsaj v glavnih gospodarskih in socialnih vprašanjih se moramo osvoboditi vsakega tujega vpliva in postaviti na lastne noge. Zavedajmo se, da gospodarsko zaslužjenje navadno uprasti posameznika, uprasti pa tudi cele stanove — ne samo gospodarsko, ampak tudi — idejno.

Nove predpisane tiskovine:

Proračun kraj. šol. odbora,
Obračun kraj. šol. odbora,
Zapisnik proračunske seje in
Zapisnik obračunske seje kraj.
šol. odbora

N a r o č i l a s p r e j e m a

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

Milić R. Majstorović, urednik »Narodne prosvete«:

Naše shvatanje

Milić R. Majstorović,
urednik »Narodne prosvete«.

Pitanje o prirodi, o ideji nacije interesuje svakog nacionalistu, naročito učitelja nacionalistu. Jer nacija postoji kao naročita, originalna istorijska snaga. Ona nije nešto apstraktno. Nacija je stvarni, konkretni, duhovni organizam, živo stvaralačko načelo.

Nacionalna svest je sastavni deo našega duhovnog života: kroz nju mi osećamo duh nacije.

Mi se osećamo kao članovi nacije samo zato, što stvarno pripadamo naciji kao živom duhovnom organizmu.

Nije nacija za nas pojava, fenomen, a nije ni epifenomen, transcendentna realnost; nacija je za nas jedan prius, koji postoji pre naše svesti i nezavisno od naše svesti. Nacija nije plod naše svesti i volje, već nacija uslovljava našu svest i volju.

Nacionalni duh se niti iscrpljuje, niti osiromašava nikakvim pojavama. Nacionalni duh je živo stvaralačko načelo. On se upoznaje preko izučavanja nacionalnog stvaralaštva, koje je objektivirano u produktima: umetnosti, eposu, lirici, običajima i jeziku. Na tom materijalu se i vaspitava nacionalna svest, razvija ljubav prema otadžbini. Instinkt ljubavi prema otadžbini vaspitanjem prelazi u svest, a svest u samosvest. To je baza nacionalnog stvaralačkog razvika.

Nacija je i natsvesni instinkt koji se rođenjem na svet donosi. Od instinkta postaje svest, zatim prelazi postupno u dubinu, postaje neka vrsta erosa, koji duši daje krila da ova postaje svesna svoga jedinstva sa drugima. Na taj način svaka ličnost realno izlazi iz sebe.

No iako se nacionalni duh stihiski reflektuje u raznim oblicima stvaralaštva, ipak on nije ni jedan od tih oblika stvaralaštva. On je subjekat svih vrsta stvaralaštva.

Nacionalni duh se ispoljava i u postojanju raznih vrsta heroja, heroja duha, morala, religije. Eto zašto svaka nacija ima svoje heroje i zašto ih obožava. U njima je otelevljen sirov etnografski materijal, misija narodna.

Postoji vera u poziv nacije u svetu. Svaka nacija hoće da ostvari neku misiju u svetu. Ali ta misija ne sme da prelazi u nacionalnu isključivost.

Država je naročita manifestacija nacije, ma da je i država naročito organsko načelo.

Josip Ribičić:

Nova pota

Globoke psihične i gospodarske bolesti, ki jih je ustvaril povojni čas, so priklicale nervozno in eksplozivno ozračje v vseh plasteh narodov. Vodstva narodov in posameznih skupin se od postanka bolezni vsak dan bolj zavedajo opasnosti tega eksplozivnega ozračja ter iščejo vzroke in lek boleznim. Ali medtem ko so dognali diagnozo, leka niso našli. Nesporno se je ugotovilo, da tiči vzrok v mentaliteti starih orientacij, ki se nikakor niso hotele ali ne mogle prilagoditi novim, ki jih zahteva naša doba. Narod, vajeni patriarhalne ustaljenosti, se nikakor niso mogli prilagoditi dinamiki novega časa. Še huje nego druge, pa je čas prehitel nas Jugoslovane. Iz ozkih domačih kolovozov smo nenadoma stopili na široko cesto, vodečo v svet, katera široko odpira pot valovom, ki butajo ob stene trdnjav drugih ustaljenih narodov; iz ozke perspektive domačega zvonika se nam je nenadoma odprl pogled v svet širokih konceptov. Obstali smo in se zamajali. Objel nas je občutek nesigurnosti in provizoričnosti in vse delo in nehanje naše okolice je dobilo izraz negotovosti in provizoričnosti. Gospodarske in politične krize so ustvarile še psihično krizo, ki ji stari rod ni kos.

Lek tem boleznim se je iskal povsod, kjer se je bolezen pojavila. Ali vsa zdravila so odpovedala. In zdravniki so prišli do prepričanja, da je bolno telo že nedovzeto za zdravila. Treba je prepustiti telo da polagoma razpade, ker je že preživelo svoj čas. Zmagalo je prepričanje, da bo psihične in gospodarske bolezni prenesel in prebolel le nov rod — rod čiste in idealne mladine nove dobe. Le iz take mladine bodo vstali ljudje širokega obzorja in močnih živcev, le iz te mladine bodo vstale sile, ki bodo zrušile vse, kar zadržuje in ovira stremljenja in dinamiko novega časa.

O potrebi preorientacije in prevzgoje mladine so si vsi poklicani in nepoklicani edini. Le v tem si niso edini, s kakšnimi sred-

Nacionalni duh teži da se izrazi v nacionalnoj državi. Zato se države ne stvarajo dogovoroma, ni klasnim interesima, već narodnost hoće svoju državu kao samostalno istorisko biće, originalno i neponovljivo. Po svome jeziku i poreklu sve su države nacionalne.

Država je organizovana nacija. Država je velika kulturna vrednost, jer ona održava stvarnu vezu vremena i života nacije. Država je duhovna svojina nacije. Zato svaki nacionalni čovek oseća državu u sebi. Zato je i Jugoslavija nama draga kao jugoslovenska država u kojoj naša narodnost ima svoj dom.

Kroz državu i naciju mi ispunjavamo velike zadatke vremena. Kroz njih snosimo odgovornost i pred pretcima i pred potomcima, jer njihov duh kroz nas govori.

Marksistički internacionalizam istakao je najgrublju neistinu: »Proleterima nemaju otadžbine«. Ali i pored svih neistina i grubosti nemoguće je ubiti nacionalno osećanje u proletaru, jer ono je jače od svih njegovih klasnih interesa, sve njegove stvarne klasne psihologije. Najbolji su dokaz međunarodni konflikti u kojima nema sloge između proletarijata raznih država.

Nacionalni duh stvara i svoju kulturu. Nema klasnih kultura samo postoje nacionalne kulture. Između čoveka i čovečanstva stoji nacija. Mi u opštem kulturnom radu učestvujemo kao članovi nacije, a ne kao članovi porodice ili klase.

Ponavljamo, nacionalno kulturno stvaralaštvo najbolje je ispoljeno u jeziku; jezik je odbleak stvaranja narodne duše. Tako isto i u religiji. Pojave religioznog sinkretizma samo potvrđuju pravilo. Sve čovečanske religije po sadržaju ostale su nacionalne po usvajanju. I samo istorisko hrišćanstvo se ostvarilo nacionalno; pomesne cerkve to utvrđuju.

U nauci, filozofiji i tehnici ispoljavaju se osobine duha nacije. Dakle, sve kulturno stvaralaštvo, koje daje kulturne vrednosti, i konkretno je i nacionalno.

Zato se mi i borimo za jugoslovensko nacionalno stvaralaštvo, jer stvaralaštvo je samo nacionalno i u nacionalnom duhu; produkcije suprotne njemu ne idu u stvaralaštvo, mogu u najbolju ruku doći samo u »kritiku«.

Zato se mi borimo i protiv kosmopolitizma i internacionalizma, jer oni stvarno negiraju nacije na račun mehaničkog čovečanstva, jer odbacuju nacionalno stvaralaštvo na račun jedne apstraktne, zamišljene, klasne kulture kojoj se klanjaju kao fetišu. Mi se moramo boriti protiv svih onih kojih većito hoće da podražavaju tuđem, koji hoće tuđe recepte da usvajaju za svoje misli; mi se moramo boriti protiv većitog tutorstva tuđe kulture, protiv većitog učenstva, koje koči naše nacionalno stvaralaštvo, koje ne dopušta da se razvijaju naše originalne kulturne vrednosti. Mi moramo da radimo u jugoslovenskom nacionalnom duhu, jer tek u tom duhu može biti plodonosnih rezultata. Mi se, naposljetku, moramo boriti protiv mnogih tuđih »istina«, tuđih predrasuda, jer samo na tlu naše nacije — koja je i naš najveći kulturni cilj — kroz njen pravi a ne nametnuti duh, mi možemo nešto originalno i novo stvarati, nešto što nas uzdiže iznad svakidašnjice i uznosi u večnost. Najzad, i pedagoško stvaralaštvo ako ne bude u jugoslovenskom nacionalnom duhu, ono će uvek biti tuđa bleđa kopija, sekcija neke nama tuđe kulture.

Put nacionalnog stvaralaštva je najteži ali i najbolji put. Zato mi njime i idemo.

Josip Ribičić,
urednik »Našega roda«.

Med to manjšino spada učiteljski stan. Instinktivno čuti, da nekaj ni prav na tem, kar ima korenine v preteklosti; z dneva in dan se prepričuje, da je treba mladim dušam povsem nove hrane; od pogovora do pogovora, od sestanka do sestanka se trudi določiti in najti s pomočjo lastne preizkušnje novih vzgojnih sredstev, ki naj privedejo mladino v nov čas pripravljeno in vsidrano.

Zal se ta stremljenja ne vrše neovirano. Pri iskanju novih potov svojega poslanstva, pri naporu, da bi združilo vse svoje sile brez razlike naziranj v eno, enotno smer, naletava učiteljsvo na ovire, ki groze zrušiti njegov ideal in ga potisniti v vrsto kruhoborcev, ki jim bo lebdela pred očmi le lastni obstanek.

Demagogija hodi v klasje, denunciantstvo najde pota, da se razpase, nezaupanje in neiskrenost preži za vsakim korakom. Le malo kje se srečamo z vero v iskrenost in poštenost učiteljskih stembelj.

Kakor druge, pade tudi letošnja skupščina v dobo učiteljskega boja za svojo poštenost in za realiziranje njegovih stembelj po duhovni preobrazbi naroda. Znaki so tu, da je vrhunec tega boja že prešel in da je začelo prodirati prepričanje o iskrenosti in poštenosti stembelj učiteljskega: Čujejo se že glasovi, ki poudarjajo važnost učiteljskega poslanstva. In morda ni daleč čas, ko se bo uveljavila zahteva po odstranitvi vseh nepo-

Andrej Skulj:

Andrej Skulj,
urednik »Učiteljskega tovariša«.

Jugoslovenski narodni učitelj je prvi začutil potrebo skupnosti in edinstva. Viden znak tega iskrenega čutenja je bil kongres jugoslovenskega učiteljstva v Beogradu dne 18. junija 1920., kjer je bil položen temelj enotni, vso državo obsegajoči učiteljski organizaciji, ki je nesporno prva in najjača strokovna organizacija v državi.

V letu 1920. osnovano organizacijo je jugoslovensko učiteljstvo z vso vneto utrdilo, poglobljalo in izpopolnjevalo. Danes obsega naša stanovska organizacija vse banovine in združuje do malega vse učiteljstvo narodnih šol.

Stremljenje vseh narodnih učiteljev je bilo nekdanj kakor tudi danes to, da se naša skupna organizacija čim bolj utrdi in izpopolni, da prinese čim večje koristi stanu, prosveti naroda in jakosti države.

Delo, ki so ga izvršili v teku 13 let naši organizacijski predstavniki in zavedni stanovski poborniki, je ogromno ter vredno vsega priznanja, ne le v pogledu koristi za napredek našega stanu in razvoj narodnega šolstva, ampak tudi v veliki meri za kulturni dvig in duhovno zedinjenje našega naroda. Saj so bili in so danes učitelji s svojo skupno in edinstveno, vso državo obsegajočo organizacijo, najlepši vzgled skupnega in vzajemnega dela in s tem najiskrenjši poborniki narodnega in državnega edinstva.

Započeto delo hoće sedanja in bodoča generacija nadaljevati in se posluževati vseh sredstev in pripomočkov, da bo na postavljenih temeljih zrastle kar najjača in nerazrušljiva stavba stanovskega edinstva in zavedi.

Pravijo, da je tisk osma velesila. Te velesile se je vedno posluževala učiteljska organizacija, da razširi in utrdi svoje organizacijske postojanke ter pribori stanu ono pozicijo, ki mu je za izvršitev velikih in odgovornih nalog nujno potrebna. V času, ko so tvorile organizacijo »Jugoslovenskega učiteljskega združenja« poverjenstva, pet po številu, je bil organizacijski tisk dokaj razširjen, vendar brez medsebojne povezanosti. Ob času drugega kongresa UJU, ki se je vršil v dnevi od 5. do 7. avgusta 1923. v Ljubljani, so izhajali nastopni učiteljski stanovski in prosvetni listi: »Narodna Prosveta«, osrednje glasilo »Jugoslovenskega učiteljskega združenja v Beogradu«, »Učiteljski list«, glasilo »Zveze jugoslovenskih učiteljskih društev v Trstu«.

Poverjenstva so izdajala nastopne liste: »Jedinstvo« za poverjenstvo v Zagrebu; »Pokret« za poverjenstvo v Splitu in »Učiteljski tovariš« za poverjenstvo v Ljubljani.

Pedagoški, strokovni in prosvetni tisk je bil zastopan v naslednjih listih in revijah: »Učitelj«, pedagoški in znanstveni organ »Udruženja jugoslovenskega učiteljstva v Beogradu«; »Napredak«, pedagoška smotra v Zagrebu; »Popotnik«, pedagoško znanstveni list v Ljubljani; »Školski Pokret«, mesečni pedagoški časopis, Leskovac (Srbija); »Učiteljska Iskra«, prosvetno šolski časopis, Kragujevac; »Prosvetni Pregled«, glasnik za šolo i društvo, Novi Sad; »Prosvjeta« organ društva »Prosvjeta« Sarajevo; »Hrvatski Učiteljski Dom«, glasilo Hrv. Ped. Knjiž. Zbora, Hr. Učiteljske štednje, Zagreb; »Učiteljski vesnik« za potrebo šole i učitelja, Novi Sad; »Prosvetni Radnik«, organ »Učiteljskog Akcionarskog društva, Zavičaj«, Skoplje; »Nova Škola« prosvetni časopis, Sarajevo; »Učiteljska Zadruga«, glasnik »Učiteljske Zadruge«, Beograd.

Z reorganizacijo našega udruženja, z ukinjivjo poverjenstev in z osnovanjem bano-

klicanih rok od dela, ki je poverjeno učiteljstvu.

Da pride od tega, je treba najti izgubljeno zaupanje; da se zaupanje spet najde, je treba odstraniti vse, kar je temu zaupanju stavilo zapreke. Skupščinske jasne in neprikrite ter nesebične besede bodo morale prepričati vsakogar, ki je dobre volje, da je učiteljsko poslanstvo sveto za narod in domovino, ter da se tega poslanstva učitelj tudi zaveda.

Vsakemu je odprta pot v našo delavnico. Pride naj in naj sodi.

Po sodbi bo morda vendar prišla doba miru, ki smo jo potrebni za izvrševanje svojega poslanstva.

Naš tisk

vinskih sekcij so nastale tudi izpremembe v stanovskem tisku. Zaradi nastalih izprememb se je število listov in revij skrčilo in to največ iz gospodarskih razlogov. Trenutno nimamo točnega pregleda o sedanjem stanovskem tisku. Poleg ljubljanske sekcije imata svoji glasili še dve sekciji. Centralno glasilo je »Narodna Prosveta«.

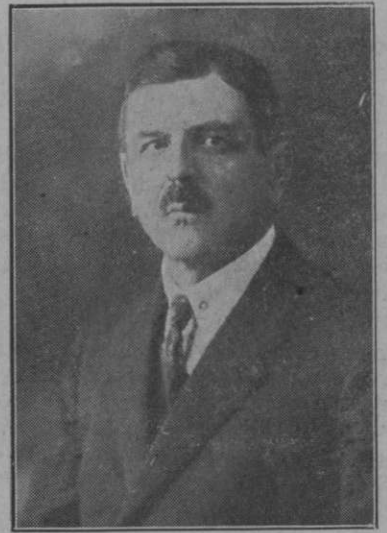
Med najstarejše obstoječe strokovne učiteljske liste moramo šteti glasilo ljubljanske sekcije JUU »Učiteljski tovariš«, ki izhaja že 74. leto in je hkrati najstarejši slovenski list.

Ker je nadaljnji razvoj in jakost naše organizacije v veliki meri odvisna od stanovskega tiska, je nujno potrebno, da posvetimo temu vprašanju v bodoče vso pažnjo. Kako bo smoteno in plodonosno izvesti organizacijo našega stanovskega, pedagoškega in strokovnega, pa tudi mladinskega tiska, je vprašanje, ki ga bo treba rešiti z vso skrbjo in preudarnostjo.

Dotakniti se hočem tega vprašanja le toliko, da opozorim tovariše na važnost zadeve in zbudim za stvar zanimanje in v svrhu razmišljanja in diskusije, za čim prejšnjo in boljše rešitev te važne naloge.

Ako pregledamo vrste organiziranega učiteljstva po banovinah in premotrimo organizacijo zavest, se nam jasno pokaže, da je ta jača tam, kjer ima, ali je imelo učiteljstvo svoj stanovski tisk. To je povsem naravno, saj je tisk ona sila, ki budi in bodri, vez, ki druži in odpira nove poglede ter odkriva potrebe stanu, šole in narodne prosvete.

Naša organizacija bo popolna in jaka le tedaj, kadar bodo posamezne edince, ki tvorijo Udruženje, to so predvsem banovinske sekcije s svojimi društvi, prežete globoke stanovske zavesti. Jake in delovne sekcije z zavednim in požrtvovalnim članstvom bomo vzgojili le tedaj, če bo imela vsaka sekcija dobro organiziran tisk, svoje glasilo. Brez tega je uspešno delo sekcije in v njej včlanjenih društev skoraj izključeno. Le sekcija, ki ima svoje glasilo, s katerim druži včlanjena društva in člani, je homogena, krepka edinica v Udruženju. Marsikatera trenja in nesporazumljenja, ki se prenašajo na Udruženje, bi se omilila in izravnala potom tiska, razjasnile bi se marsikateri zadevi, ki so največkrat lokalnega značaja.

Vujica Petković, urednik »Učitelj«.

Da bi pa mogla glasila sekcij premagati gospodarske težkoče in da bi vse članstvo sekcije list prejemalo, bi bilo potrebno izvesti obvezno naročnino stanovskega glasila. Naročnino bi pobirala sreska društva s članarino, kakor je to n. pr. izvedeno z velikim uspehom v dravski banovini. Da pokažemo edinstvo organizacije tudi s stanovskim tiskom, bi bilo prav dobro, da bi imeli stanovski listi sekcij enako ime.

Z izvedbo organizacije tiska po banovinskih sekcijah bi bilo potrebno pristopiti k organizaciji osrednjega glasila »Jugoslovenskega učiteljskega udruženja«, ki naj bo organ vsega učiteljstva v državi. S tako reorganizacijo stanovskega tiska bi povežali trdno posamezna društva in po njih članstvo v sekcijah in te s centralnim glasilom v enotno državno organizacijo.

Za organizacijo pedagoškega, gospodarskega in narodno-prosvetnega tiska bi bilo potrebno osnovati centralno glasilo, mogočno pedagoško-znanstveno-gospodarsko in narodno-prosvetno revijo. To bi bila vez našega kulturno-pedagoškega in duhovnega ujedinjenja. To glasilo bi moralo biti obvezno za vse članstvo Udruženja, kar je izvedljivo na isti način kakor smo povedali pri stanovskem glasilu. Ako hočemo resnične organizacije našega skupnega dela na šolskem, kulturno-prosvetnem in gospodarskem polju, je nujno, da o tem govorimo.

Z organizacijo mladinskega tiska je začela sekcija za dravsko banovino s tem, da je ustanovila Mladinsko matico, ki izdaja mladinski list »Naš rod« in po štiri mladinske

knjižice letno za svoje člane. Trud je rodil do sedaj prav povoljne uspehe. Kljub nastalim gospodarskim težkočam se zbira leto za leto večji krog dece okrog »Mladiške matice«.

»Jugoslovensko učiteljsko udruženje« je začelo izdajati mladinski list »Jugoslovenec«, ki se razveseljuje širi po vsej državi.

V organizaciji mladinskega tiska nas čakajo še velike naloge. Ne smemo pa prezreti tudi prosvetno-vzgojnega tiska za narod, kateremu bo treba posvetiti vso skrb, ako hočemo naloge z uspehom izobraževati.

Dušan Bogunović (Zagreb):

Učitelj kot kulturno nacionalni delavec

Prispevek k vprašanju nar. izobraževanja.

V članku »Učitelj kot politična osebnost«, ki je izšel v Vašem listu, sem poudaril mišljenje, da bi moralo iti učiteljstvo samostojno v politično borbo ali pa vstopiti v tako stranko, ki odgovarja ideologiji JUU in, ki jamči, da bi prišlo učiteljstvo do števila odgovarjajočega položaja.

Poudaril sem tudi razloge in sicer glavni razlog, da brez kulture (prosvetnosti) ni Jugoslavije in jugoslovenstva in da je treba ta problem rešiti s prosveto, a drugo z izmenjavo generacije in da zavzemata pri tem najvažnejšo vlogo

šola — učitelj

kot prva faktorja, ki poleg roditeljev formirata dušo in telo danes otroka, a jutri aktivnega in odgovornega državljana Jugoslavije. Oni, ki to ustvarja, mora priti do izraza na onih mestih, kjer se odloča o vsem, torej tudi o prosveti, to sta

parlament in senat.

Še bolj nego politično življenje, tangira učiteljstvo drugo delovno polje, o katerem je treba spregovoriti s posebno pazljivostjo, ne z ozirom na državno organizacijo, nego z ozirom na našo stanovsko organizacijo, to je

učitelj kot kulturno-nacionalni delavec.

Problem narodnega izobraževanja prehaja pri vseh narodih sveta, a posebno pri onih ki so sodelovali v svetovni borbi, v najvažnejša in najdelikatnejša vprašanja v območju narodno - državnega življenja. Ta problem zahteva čim hitrejšo, razumljivejšo in sistematično rešitev.

Današnja generacija je povojna generacija. Oslabljen je etično in zdravstveno zaradi dolgega trajanja vojne in zaradi vsega, kar nosi vojna s seboj: bolezn, slaba hrana, neurejeno življenje, uporaba alkohola, nikotina in slično. Ta generacija ni samo oslabiljena zaradi vojne, marveč treba upoštevati tudi dejstvo, da ni imela časa, da bi se pred vojno pripravila in popolno kulturno razvila. Po dovršitvi svoje nacionalne borbe, moramo posvetiti več pažnje tej generaciji, ki ni več v šoli nego izven šole. Tako pridemo do izvenšolskega dela za izobraževanje izvenšolske mladine in naroda.

Osebnost, ki naj v prvi vrsti vodi in ki naj bo središče vsega tega dela je

osnovnošolski učitelj.

Na izvenšolsko delo ali narodno izobraževanje nas navaja državna zahteva, ki izhaja iz osnovnega zakona našega narodno - državnega obstoja, razvoja in bodočnosti, a to je

zakon narodnega in državnega edinstva.

Dasiravno smo v preteklosti stremeli za tem, vendar je skoro celokupna kultura treh delov našega naroda težila v smer plemensko kulturne orijentacije in radi tega je težak problem osnivanje

ene nacije — ene države.

Narodno in državno edinstvo se krepi in razvija z državno vzgojo v državnih ustanovah, vendar moramo nujno upoštevati tudi privatno vzgojo v privatnih ustanovah, t. j. z narodnim izobraževanjem (za učitelja z izvenšolskim delom) in tu naj bo

učitelj prva osebnost.

Navedel sem samo dva razloga, ki nas navajata na aktualnost dela za izobraževanje, v zvezi z učiteljevo osebnostjo. Še mnogo je sekundarnih razlogov za delovanje za narodno izobrazbo, če se tudi ne omenja zakon o narodnih šolah od § 1. (smoter pa do XI. poglavja tega zakona, ki je poln odredb o narodnem izobraževanju, razne odredbe, težnje naše organizacije, ki si je tudi vstavila v pravila delo in organizacijo kulturno-nacionalnih ustanov. Posebno od tedaj, ko se je Sokolstvo kraljevine Jugoslavije začelo širiti po vseh, se hoče, da postane iz Sokolstva osrednja organizacija za prosveto širokih narodnih slojev.

Narodno izobraževanje ali izvenšolsko delo učitelja je za nas aktualno vprašanje in oprijeti se ga moramo stvarno in po sistemu. V nasprotnem primeru bo ostalo, kar je do danes že bilo, t. j. slučajnost in dilematizem, od katerega nima velike koristi niti narod niti država. Učitelj more, ampak ne mora biti radi tega dela bolje ocenjen. Lahko ga pa pozovejo na odgovornost in tudi obsodijo, ker ne dela za narodno izobraževanje. To se tudi mnogo-krat dogaja.

Radi važnosti in aktualnosti in z ozirom na to, da tangira učiteljstvo vprašanje dela v šoli in izven nje, in da je od pravilno razumevanega narodnega izobraževanja odvisno življenje in razvoj naroda in države, bomo razpravljali o tem vprašanju odkrito in stvarno.

Prvo vprašanje je, kaj bi bilo narodno izobraževanje?

Narodno izobraževanje naj bi bilo delo učiteljstva in ostalih narodnih voditeljev v vseh panogah, na katerih se izraža javno življenje z vso svojo svobodno inicijativno. To

Pri izvedbi popolne stanovske organizacije mora biti med glavnimi nalogami organizacija našega stanovskega tiska. Temu vprašanju bodo morale posvetiti vse sekcije, kakor tudi centralno vodstvo organizacije večjo skrb. Ako hočemo krepke in vsem zahtevam ustrezajoče organizacije, kar je seveda izven dvoma, bodo naši člani, kakor tudi predstavniki organizacije, pozorno razmotrili to vprašanje in ga rešili tako, da bo postal stanovski tisk naša sila in najjačja vez stanovske skupnosti.

delo se začne prvenstveno tam, kjer je prenehalo direktno delovanje šole. To je delo izven šole in se uporablja brez ozira na dobo, spol in stan, pač pa se je treba ozirati edino na to, ali se deluje na vasi ali v mestu. Javno življenje se izraža: Z delom osebnosti v vseh panogah javnega življenja; z delom ustanov kulturno-nacionalnega značaja; z delom stanovskih organizacij in z delom ustanov socialno-ekonomskega značaja.

Delo osebnosti se izraža v pesništvu, umetnosti, književnosti, s sodelovanjem v raznih pokretnih i. t. d.

Delo ustanov kulturno-nacionalnega značaja izražajo: 1. Sokolstvo. 2. Čitalnice in knjižnice. 3. Pevska društva. 4. Treznostno gibanje. 5. Jadranska straža. 6. Narodna odbrana. 7. Jugoslovenska matica. 8. Rdeči križ. 9. Narodna vseučilišča i. t. d.

Delo ustanov socialno-ekonomskega značaja izražajo: 1. Gasilstvo. 2. Zdravstvene zadruge. 3. Narodna zaščita. 4. Hranilnice. 5. Razne druge zadruge. 6. Kmetijska društva. 7. Kmetstvo in gospodinjstvo i. t. d. K temu je treba prišteti tudi razne ženske ustanove.

Delo stanovskih organizacij se odraža v organizaciji stanu v dobrobit stanu, naroda in države. Pri nas učiteljih (-icah) predstavljajo to delo naši tečaji, naša pevška društva, predavanja, sestanki in slično. Največji del izvenšolskega učiteljskega dela se uporablja za pobijanje nepismenosti.

Karakteriziral sem narodno izobraževanje in navedel ustanove, ki so sredstvo narodnega izobraževanja. Treba je navesti tudi razloge neuspeha narodnega izobraževanja.

Kdor se javno udejstvuje, ta ve:

1. Da je narodno izobraževanje zelo komplicirano delo, da učiteljska ne dajejo nikake podlage za to delo, a oni, ki izdaja odredbe za izvedbo narodnega izobraževanja, ne skrbijo zadostno tudi za tečaje in slično.

2. Da so zelo pomanjkljiva inicijativa in navodila nadrejenih oblasti v tem pogledu.

3. Da zavzema delo za narodno prosvetovanje največji del učiteljevega prostega časa, za katerega pa učiteljstvo ni posebe nagrajeno, pač pa se kliče učitelj na odgovornost, ako se ne briga za to delo, če pa marljivo deluje, nima to delo zadostnega vpliva na njegovo oceno in napredovanje.

4. Da sodeluje pri tem delu razen učiteljstva zelo majhno število inteligence. Največje delo za narodno izobraževanje leži na ramenih učiteljstva, dasi bi moralo, biti narodno izobraževanje dolžnost vseh narodnih prvakov, pa naj imajo katerikoli poklic.

5. Da zaide učiteljstvo ravno radi dela za narodno izobraževanje, v neštete spore s svojo okolico in ni zadostno zaščiteno, marveč je prepuščeno samemu sebi, v obrambo dela, ki ga vrši za narod in državo.

6. Da se naše stanovske organizacije, od glavnega odbora do sreskih društev, dasi je vnešeno to delo v pravila JUU, ne brigajo kako in na kak način naj bi se to delo izvedlo. (Opomba uredništva: Sekcija za dravsko banovino ima poseben odsek, ki daje sreskim društvom in članstvu direktive za to delo. Tudi banska uprava dravske banovine prav intenzivno podpira sekcijo pri tem delu in ji moralno in materialno pomaga.)

Ako smo konstatirali gornje, smemo reči tudi to:

a) Narodno izobraževanje kot izvenšolsko delo učiteljstva je zelo tesno spojeno z učiteljskim stanom in narodnim življenjem. Učitelj kot vodilna osebnost državno-narodnega razvoja in njegove bodočnosti, bi moral po zakonu za narodne šole in po svojem lastnem prepričanju sodelovati pri tem delu za dobrobit naroda in države.

b) Za to delo se kaže premala inicijativa od strani pristojnih oblasti. Ocenjevanje pravega dela med narodom ne pride v poštev pri ocenjevanju in napredovanju učiteljstva. Radi tega je potreben sistematičen načrt in navodila od nadrejenih šolskih oblasti, da bo učiteljsko delo res tudi sredstvo za ocenjevanje učiteljev (-ic) kot javnih delavcev, ki morajo dobiti priznanje za to delo.

c) Narodno izobraževanje je zelo kompliciran pojem, ki zahteva posebno pripravo in potrebno znanje. Radi tega je potrebno, da se temu vprašanju posveti vsa pažnja že na učiteljskih, kjer bi bilo treba to vprašanje spojit s predmetom, telovadbo in Sokolstvom tako, da bi prišle nove učiteljske generacije na delo že pripravljene in bi to delo bilo spojeno s Sokolstvom zato, ker je to osrednja organizacija za prosveto širših plasti našega naroda. V učiteljski organizaciji bi morale obstojati prosvetno-kulturne sekcije, ki bi se bavile tudi z narodno-kulturnim delovanjem, pripravljale tečaje za delo za narodno izobraževanje kakor tudi z izdajanjem lista, ki bi se bavil z narodnim izobraževanjem, to je z izvenšolskim delom učiteljstva. — (Opomba

uredništva: Sekcija za dravsko banovino ima poseben odsek, ki pripravlja tečaje in izdaja list »Prosveta«.)

č) Pri vojaki, kamor pride skoro ves moški del naroda, bi moral biti nastavljen poseben učitelj, kot so nastavljeni vojaški duhovniki. Ta učitelj bi moral poučevati vojake o vseh vprašanjih, ki jih čakajo, ko izstopijo iz vojaške službe.

d) Sklicati je treba zborovanje vseh prosvetno-kulturnih delavcev. Na tem zborovanju naj bi se sestavile smernice dela in ustanovila organizacija prosvetno kulturnih delavcev v celi državi in s to organizacijo naj bi se omogočilo, da bi prišle do veljave pri velikem de-

E. Vranc:

Nekaj misli k šolsko-reformnemu gibanju v dravski banovini

Ob 10 letnici intenzivne poborniške aktivnosti

V času predvednotenja življenjskih dobrin in gesel ne smemo v nizu spremenjenih gospodarskih in kulturnih potreb prezreti našega šolskega žitja in bitja v smeri poti in ciljev zadnjega časa. Domišljamo si namreč radi, da smo prestali šolsko reformo in dosegli nivo, kjer se stikata stvarno življenje in šola. Da ne bo nepotrebne samoprevare, je potrebno, da odkrito pogledamo resnici v obraz. To tem bolj, ker baš poteka decenij, ko smo z vso vnemo pričeli dvigati prapor šolske reforme širom naše domovine.

Že pred vojno, zlasti pa po vojni je tok šolske reforme pridrel k nam iz inozemstva. Bil je izraz nezadovoljstva s šolo učilnico, zato so prvi pristaši gibanja bili po večini podjetnejši učitelji ki so se zatekli k študiju novih poti in sredstev. Marsikoga je stvar omamila vsled modernizma, vse pa je spodbujala in krepila misel, da bo »delovna šola« odresila svet...

Pričeli smo s temeljito preobrazbo šolskega pouka. Z nastavki »delovne šole«, s knjižnicami, z ekskurzijami in hospitacijami je bila preusmeritev praktično in teoretično fundirana, »nova šola« že skoraj udomačena. Vzlic oficijelni desinteresanosti je delovno-šolska ideja razmeroma napredovala in niti za svarila in trobila k umiku se ni nihče zme-nil.

In čemu tudi? Saj je bilo vse tako »ogranice-no«, da ni bilo povoda za razburjanje. Cilji so bili točno postavljeni, poti »svo-bodne«. V glavnem naj delovna šola stremi za tem, da se harmonično razvijejo vse telesne in duševne sile učencev. Učitelj naj vzbuja njih sodelovanje in iznajdljivost. Naj jih pripravi v delovnih zajednicah in v strnjemem pouku do tega, da si bodo sami pridobivali trajno in za življenje potrebno znanje. Podvig nravstvene osebnosti učenca naj mu olajša življenje v sodobno kulturo.

Temeljni poudarek, da ni glavni snov, temveč razvoj in zmožnosti otroka, t. j. duševno delo, ni bil vselej dovolj upoštevan, kar so dokazovali tudi izdani učni načrti. Zlasti se je nešteto-krat istovetilo ročno delo v delavnicih z delovnošolskim gibanjem. S tem v zvezi je postala kmalu tudi »moderna po-deželska šola« šlager obnove. Ki naj čimprej zajame široke mase učiteljstva.

Ko je končno tudi oblast zagrabila idejo, se je učiteljstvo oprijelo novih smeri ter je zahteve izvajalo v šolskem delu na celi črti. Doba »moderne didaktike« je vzvela, duh šole je ostal več ali manj neizpremenjen. Razne struje so pričele diferencirati take pojave in bičati površno gledanje problemov. Zlasti so nekateri poudarjali socialni značaj nove šole in so s te strani presojali važnosti in meje za izvedbo reformnih načrtov. Iz teh vidikov je bil nekaj časa urejevan tudi »Popotnik«, dokler se socialna ideja ni morala podrediti drugim. Od takrat smo ostali pri »mojstrih učne umetnosti«, ker »delovna šola bo ostala vedno le nekaka lastna in osebna tvorba v to usmerjenih novih ljudi...«

Nimam namena niti prostora, da bi se spuščal v podrobnosti. Naj zadostuje načelna ugotovitev, da se je preusmeritev šolskega dela v smislu šolsko-reformnega gibanja izvršila v veliki meri. V metodično-didaktičnem

Andreja Grum-Skuljeva:

Gospodinjstvo-nadaljevalno šolstvo

Gospodinjstvo-nadaljevalno šolstvo se je razmahnilo v dravski banovini tako, da nihče ne more preko te ustanove, kdor je poklican za delo pri narodnem prosvetovanju.

V teku šestih let se je ustanovilo okrog 100 gosp. nad. šol, torej odpade približno na vsako deseto šolo ena. Toda ne samo število šol, pomembnejše je število gojenk. Ker posluje šola le, ako jo poseča najmanj 12 gojenk, je število vsakoletnih absolventk precejšnje.

Že iz teh malih podatkov je razvidno, da nudijo gospod. nad. šole velikemu številu naših deklet potrebno predizobrazbo za njih poklice in podlago samoizobrazbi. Gojenke gosp. nad. šol skušajo že doma uveljavljati načela naprednega gospodinjstva, zlasti pa še potem, ko si ustvarijo svoje lastne domove.

Udomačila se je tudi že navada, da se dekleta tudi po dovršeni šoli obračajo na svojo učiteljico v spoznanju, da najdejo pri njej gotovo nadaljnjih navodil in nasvetov. Učiteljica jim ni samo pokazala poti v šoli, stoji jim ob strani tudi pri njih težkem delu za družino in narod. Prav ta vez je odločilnega pomena za mlade gospodinjke, za učiteljstvo pa važno torišče pri njegovem delu za narodno prosvetovanje.

lu za narodno prosveto, danes vse raztresene moči.

Kot sem v članku »Učitelj kot politična osebnost v državi« iznesel svoje mišljenje, tako poudarjam v članku »Učitelj kot kulturno nacionalni delavec« misli, o katerih naj razmišlja učiteljstvo, kakor tudi merodajne oblasti in oni delavci, ki se bavijo z narodnim izobraževanjem. Vse naredbe in zakoni bodo ostali samo mrtve črke, ako se v to vprašanje ne poglobimo in ne organiziramo dela.

Samo na ta način bo postalo tudi narodno izobraževanje delo našega javnega življenja, in delavci bodo razumevani, a največje koristi bodo imeli oni, za katere živimo, to so: narod, kralj in država.

pogledu je slovensko šolstvo izredno napredovalo in bo kljub mnogim oviram in zaprekam. S te strani je pozitivna plat šolske reforme neizpodbitna.

Drugačna pa je stvar iz vidikov globljega razumevanja in iskanja motivov novošolskega gibanja. Priznati moramo, da smo bili tu zelo pasivni in v ideologiji nove šole zeva pri nas globoka praznina. Če bi bili raziskovali stvar do dna, bi ugotovili, da je »delovna šola socialen pokret, ki pa je prišel v spačenih oblikah k nam in drugim; zato se je razvil le zunanje t. j. metod.-didaktično. Vsled tega ni mogel rešiti ostalih problemov, ki si jih je šolska reforma nadela. Ni še dolgo, ko so listi soglasno ugotavljali, da imamo danes mnogo šolanih ljudi, pogrešamo pa značajneže, polne iniciativnosti in prid svojemu bližnjemu, prepone z altruizmom in z vero v boljšo bodočnost človeštva. Da takih ljudi ni, pa ni krivo učiteljstvo, temveč življenjski sistem, ki danes silovito posega med mladino. Pri najboljši volji ne morejo uspehi danes biti takšni kakršne si želijo učitelji in starši. Mladina je danes takšna, kakršna je postala v svojem okolju. Ako je okolje zastrupljeno, ne smemo upati na 100% uspeh. Tragična je ugotovitev, da smo vzgojitelji danes podobni zdravniku, ki mnogo govori o zdravju, ki zdravi morda znake te ali one bolezni, a kali bolezni zdraviti ne more...

Razrvane razmere v domovih, gospodarske težkoče, pomanjkanje, brezposelnost — to so danes faktorji, s katerimi moramo računati! Skratka: Izkustva kažejo že dolga leta, da ekonomski motivi pretresajo tudi vzgojo tako, da je nad močjo današnje šole vzgojiti značaj, popolne v smislu splošnih vzgojnih in izobrazbenih smotrov.

Ali je kakšno zboljšanje mogoče?

Trdim, da je z učiteljsko duhovno preorientacijo mogoča tudi uspešnejša šolsko-reformna akcija! Toy. Winkler je lani med drugim v »Učiteljskem tovarišu« točno ugotovil: »Mesto nas učiteljev se ne nahaja v gosposki družbi. Davno smo že preko tega! Zemlja in moč sta v rokah delovnega ljudstva! Učitelj izvira nedvomno iz njega. Zato bi bil velik nesmisel, če bi se naše jedro oddaljilo od širokih ljudskih plasti. Do njih mora biti usmerjeno učiteljevo socialno čuvstvanje, ki naj se izraža v šoli, na vasi, povsod... Največja naša slabost je ta, da je naša socialna orientacija tako plitka in šibka kot malokaj. Pustimo fraze, s katerimi nas pitajo, pustimo stvari, ki morajo že umreti, ker je tak čas. Posvetimo svoje moči neznosnemu položaju kmetkega in delavskega ljudstva. Treba je stati v areni življenja, ne pa v areni filozofskih razprav!«

Značilna izpoved mlajše učiteljske generacije!

Vsekakor tudi kažipot šolsko-reformnemu gibanju, ki se naj poglobi in usmeri tako, da bo šola v službi gospodarske kulture na vasi, v industr. kraju ali v mestu! To je tudi program idejnega tečaja ki bo 22. avgusta pri sekciji JUU v Ljubljani.

Osnove 2. decenija morajo biti trdnješe, da bo uspešnejši prepored naše vasi in naše domovine sploh!

Gospodinjstvo-nadaljevalna šola je nastala iz potrebe.

Prav to bistvo je tudi izhodišče za delo pri prosvetovanju. Kdor pa na tem polju dela, mora tolmačiti ta pojmi, upoštevajoč razmere, v katerih danes živimo. Velja naj načelo, da imej prosveta za podlago dobre gospodarske prilike.

Ako primerjamo namen gosp. nadaljevalnih šol s tem principom, vidimo, da so te šole one ustanove, ki naravnost napeljujejo na tako delo. Kmetijskih deklet ne vzgajajo in uče z besedami, ampak z delom. Vzgoja in pouk sta združena v strnjeno celoto brez pretiravanja ali vsiljevanja enega ali drugega. Kmetstvo dekle spozna v tej šoli, kaj je prav, kaj napčno, česa neostaja pri njenem domu.

Ker dekleta sodijo vse napake in potrebe po svojih domovih, je ves pouk in vzgoja individualna, posameznim domovom primerna, a vendar strnjena v celoto, kolikor in kar imajo vsi domovi skupnega.

Gospodinjstva šola postaja s tem zajednica, zdrava in polna življenja, ki skrbi za zdelav in krepak razvoj posameznih domov — temelj celokupnega narodnega gospodarstva.

Te krepke sile mladih gospodinj bodo odločilnega pomena za obstoj naših kmetij. Ta

trditev bo tembolj razumljiva onim, ki poznajo naše male in srednje kmetije, ki niso ne izrazite živinorejske, ne poljedelske ali gozdarske, ampak odvisne od malih tak zvanih stranskih dohodkov, podrobnih skrbi in pridnih rok.

Vplivom moderne tehnike, industrije ter pretirane kulture prehitvejo civilizacije zapada tudi naš kmet. Ta vpliv se ne kaže toliko v gospodarskem napredku, ampak v kmetstvu. To dejstvo gotovo ne bo pripomoglo k izboljšanju splošnega stanja naše vasi, ampak preje obratno. Zato je treba kmetu človeku spoznanja, da je industrija zanj le pripomoček za lažje in naprednejše gospodarstvo. Civilizacija pa je le tedaj na mestu, kadar sta si s kulturo v isti stopnji, ne pa kot sedaj, ko civilizacija prehiteva kulturo.

Popolnoma napačno je tudi isčetenje delavskega proletariata v zvezi s tako zvanim kmetiskim proletariatom. Reševanje kmetkega vprašanja v zvezi s tema dvema pojmom gotovo ne bo rešilo naših kmetiskih domov.

Nadaljevalno šolstvo si je na podlagi spoznanj teh kvadratnih vplivov stavilo za nalogo vzgojiti novo generacijo, ki bo voljna in zmožna privedi kmetске domačije v lepši in boljši položaj.

Gospodinjiskim nadaljevalnim šolam olajšujejo to delo naslednje činjenice:

Vodijo jih izključno učiteljice narodnih šol iz nagiba koristiti svojemu narodu.

Te prebivajo stalno v kraju in žive z ljudmi v najboljših stikih. Zavedajo se, da so samo del celote, ki jim je izročena v vzgojo in pouk. Kmeta ne smatrajo kot splošnega nevedneža, ampak kot človeka, ki na svoji od življenja oddaljeni domačiji nima prilike, ne sredstev za nadaljnjo izobrazbo, ki pa je kljub temu prirodno inteligenten in čuvstveno globok.

Gospodinjisko nadaljevalne šole se lahko ustanove povsod, kjer je zato usposobljena učiteljica. Obisk je omogočen najrevnejšim, kakor tudi najzaposlenejšim dekletom.

Šola ne temelji na formalizmu, prilagodi se vedno kraju in njega potrebam.

Potrebno pripravo prejemajo učiteljice na tečajih, ki jih prireja kraljev. ban. uprava. Metodični ali uvodni tečaj usposablja duhovno za pouk, praktični pa nudi najnujnejše

znanje v gospodinjstvu in vpogled v gospodarske panoge kmetškega doma. Čas za pripravo je pičlo odmerjen. Treba je še mnogo mnogo samozobrazbe, preden je učiteljica resnično usposobljena za uspešno delo na gospodinjisko nadaljevalnih šolah. Treba bo misliti na razširjenost praktičnega tečaja v svrhu strokovne poglobitve. To je potrebno že iz razloga, ker je pouk na gospodinjisko nadaljevalnih šolah koncentričen, poverjen največkrat eni sami osebi. Pouk v posameznih panogah od strani strokovnjakov je gotovo temeljit, ne ustreza pa načelom pouka na teh šolah, ker se prepotrebna koncentracija več ali manj razceplja.

Razen tega pa ima gospodinjisko nadaljevalna šola namen vzgojiti in pripraviti dekleta, da bodo vzprejemljive za razne prepotrebne akcije, predavanja in splošno strokovno poglobitev od strani kmetiskih strokovnjakov, prirejenih za splošen gospodarski in gospodinjiski podvig. Vendar pa je tudi za ta uspeh, ki ga skuša gospodinjisko šolstvo doseči potrebno, da pozna učiteljica temeljito naše kmetijstvo.

Učiteljica je kakor že omenjeno, s svojimi bivšimi učenkami v stalnih stikih. Opozarja jih na novosti, napredek v gospodinjstvu in kmetijstvu. S tega stališča bi bil učiteljicam potreben zavod, ki bi jih usposabljal za pouk na gospodinjisko nadaljevalnih šolah in jih seznanjal z vedno novimi zahtevami naprednega gospodinjstva. Tu bi se prirejali razni specialni tečaji. Izhajalo bi lahko tudi strokovno glasilo. Najprimernejši kraj bi bila vzorno urejena kmetija, ki naj bi učiteljice čim tesneje seznanila z življenjem kmetске družine. Zavod naj bi vodila voditeljica nadaljevalnih šol, ki bi morala tudi usmerjati učiteljice v pravo kmetisko mišljenje in doživetje. Pouk v strokah bi podajali strokovnjaki.

Le tako urejena ustanova bo mogla dati učiteljicam pravo pripravo, da bodo z uspehom vodile gospodinjisko nadaljevalno šolstvo v pravcu, ki se je izkazal za najboljšega.

Ker je gospodinjisko nadaljevalno šolstvo najpripravnější in najprirodnejša narodno-prosvetna vzgojalnica, bi bilo želeli, da se organizaciji tega šolstva posveti vso pažnjo in ustanove pri banskih upravah samostojni zavodi za vzgojo učiteljic za delo v teh šolah in za duhovno vodstvo tega dela.

in vernosti do svojega vladarja ter utrjuje temelje močnega Jugoslavije ter gradite napredek jugoslovenskega naroda.

Predsednik Dimnik se je nato iskreno zahvalil g. podbanu, ki je žel za svoj referat grodko odobravanje učiteljstva.

Po izvajanjih g. podbana je drugi referent g. oblastni nadzornik Matija Senkovič v štirih obsežnih referatih obravnaval vprašanje državljanske vzgoje s pedagoškega stališča. G. referent je v govoru obrazložil pomen vseh svetovnih delavcev na polju državljanske vzgoje. Vsi priznani pedagogi zastopajo državno idejo, kakršno poudarjamo mi in kakršna nam bo lahko pomagala tudi pri naši državljanski vzgoji. Njegovi referati so bili urejeni po sledečih točkah:

1. Pedagoški pogled na problem državljanske vzgoje.
2. Učitelj in državljanska vzgoja.
3. Šola v službi nacionalne in državljanske vzgoje.
4. Družina, občina in šola kot priprava za državljansko življenje.

Po sijajno uspelem referatu se je vršila debata, pri kateri so se prav posebno udeleževali tovariši Vranc, Lapajne, Jurančič, Hreščak in dr. Končno so bile sprejete smerice za organizacijo državljanskega pouka. (Bodo objavljene v »Prosveti«.)

Nato je predaval o šolskih zadrugah in o zadrugah učencev na šoli ter o organizaciji učiteljev - gospodarskih delavcev g. Miroslav Zor.

V svojem obširnem poročilu je naglašal, da je v sedanjih težkih časih nujna potreba, da se tudi učenci v šoli združijo in ustanovijo zadruge učencev. Zato mora z gospodarsko vzgojo naroda pričeti učitelj že v šoli. S takimi zadrugami učencev se dandanes pečajo Francozi, ki imajo že nad 8000 dijaških zadrug, pa tudi v Nemčiji, Avstriji, Romuniji. V slovenskih državah so zadruge učencev že davno razvite. Lotimo se tudi mi tega dela in ustanovimo šolske zadruge.

- Naloge teh zadrug bi bile:
1. Skupno nabavljanje raznih šolskih, sportnih in drugih potrebščin za člane.
2. Gojitev smisla za varčevanje z ustanovitvijo posebne hranilnice.
3. Gojitev smisla za medsebojno sodelovanje in podpiranje, torej gojitev čista solidarnosti.
4. Preskrbovanje učencev s pecivom, mlekom, hrano, z ustanavljanjem šolskih kuhinj.
5. Skupno prodajanje po učencih nabranih gob, jagod, zdravilnih zelišč, pletarskih izdelkov itd.

Izvolil se je pripravljajni odbor, ki naj sestavi pravila take zadruge.

Druga točka dnevnega reda, o kateri je referiral isti predavatelj g. Miroslav Zor, je bila: »Organizacija učiteljic - gospodarskih delavcev«, ki naj se združijo v posebnem centralnem odseku pri JUU, sekciji za dravsko banovino.

Po debati je bil sestavljen šestčlanski odbor, ki naj prouči in stilizira pravilnik organizacije učiteljev - gospodarskih delavcev do banovinske skupščine. V odboru so tovariši: Dimnik, Zor, Brezovar, Lapajne, Rakova, Šmajdek in Hreščak.

Zadnji dan tečaja se je obravnavalo vprašanje: Narodna šola v službi vaše kulture«.

O tej temi je podal globoko zasnovano razpravo tov. Josip Jurančič. Njegova izvajanja so pomenila preorientacijo učiteljske miselnosti od gravitacije v meščanski milje k poglavljanju v življenje kmeta, kmetске občine in vaše edinice. Pred učiteljstvo je razgrnil problem šole, ki je v najtesnejšem stiku z vsem doživljanjem kmetске občine; dotaknil se je vprašanja asanacije vasi in vloge šole in učitelja pri tem delu, higijene v kmetiski občini, socialnih vprašanj in problemov v vasi, vprašanja vaše kulture in ozkega stika in zveze vseh teh vprašanj z gospodarskimi potrebami in problemi. V konkretnih primerih je orisal referent duševnost kmetškega ljudstva ter pokazal vzgojno pot za izboljšanje poedinih hib in nedostatke.

Popoldne istega dne je referiral tovariš Alojzij Hreščak o temi: Zadržno gospodarstvo v okviru izvenšolskega gospodarskega dela učiteljstva.

V bistvu je referent razpravljajl o gospodarsko-prosvetnem delu kot osrednjem problemu javnega izvenšolskega dela učiteljstva. Ugotovil je hibe dosedanjega učit. izvenšolskega dela ter poudarjal potrebo sistematičnega izvenšolskega dela, izvedenega po iniciativi učiteljstva samega. Izvenšolsko delo učiteljstva mora izhajati iz osrednjega gospodarskega problema kraja. Delo naj se izvede potom občestva v vasi, ki naj bo sestavljeno iz domačinov. V občestvo naj se pritegnejo vsi sloji in naj bo izven političnih borb. Postranske gospodarske panoge ne smejo nikdar postaviti v ozadje pospeševalnega dela pri glavni gospodarski panogi. Izobra-

ževalno delo na deželi ne sme biti nikdar samo sebi namen, marveč mora biti v najtesnejši zvezi z gospodarskim delom. Naslon državljanske vzgoje in kulturnega izobraževalnega dela na gospodarsko delo, ki je v najtesnejši zvezi z interesi in potrebami naroda, zagotovi uspeh tudi državljanski vzgoji in kulturnemu delu. Zavedati se je potreba, da je velika večina zla današnjih časov socialnega izvora.

Referatu je sledila stvarna in plodna debata, ki je pokazala enodušno voljo učiteljstva, da se glede izvenšolskega dela enotno usmeri in prične izvenšolsko delo usmerjati po lastnih vidikih, sistematično in programatično po temeljnem principu, da je vse izvenšolsko delo šole in učiteljstva nasloniti na gospodarsko delo z osrednjim problemom glavne gospodarske panoge dotičnega kraja.

Lepo uspeli strokovni in idejni tečaj je zaključil tov. predsednik Ivan Dimnik z zahvalo banski upravi, ki je omogočila in podprla oba tečaja, gg. referentom na obeh tečajih, vodji strokovnega dela tečaja tov. sres. šol. nadzorniku Rado Grumu, tečajnikom strokovnega zadržno-gospodarskega tečaja, ki so s tako intenzivnostjo in v nemo izkoristili tečaj, predsedniku tečajniškega odbora tov. Kusu in odbornikom ter zapisnikarjem za sopolmoč pri organizaciji, ravnateljstvu Akademkega kolegija in upravi Trgovskega doma za gostoljubno streho ter številnim industrijskim podjetjem za gostoljubnost, s katero so sprejele tečajnike pri ekskurzijah, na katerih so tečajniki obogatili svoje vpoglede tudi iz prakse gospodarskega življenja.

Manifest

prvog kongresa udruženih učitelja i učiteljica kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, donešen na dan 18. jula 1920. god. u Beogradu

I.

1. U Istoriji Južnih Slovena otpočela je nova epoha.

Srbi, Hrvati i Slovenci, tri ogranka zajedničkog stabla, završili su još u 7. veku svoja naseljavanja u prostrane predele od Alpskih gora i jadranskoga mora do Balkana i Mačedonskih ravnila.

Reke njihove, blago njihovo, teku u tri mora, kvaseći rosom, i natapajući njihove planine i ravni, njihove dubrave, njive i livade, kao što ih već 1300 godina kvasi i natapa znoj vrednih ratara i krv junaka u borbi za slobodu.

2. Narod jednoga porekla i jedne duše, stavljen u toku Istorije u bogate i lepe predele; izložen većito pritisku sile s Istoka i Zapada, Severa i Juga; ugrožavan kroz sve vekove do naših dana imperijama, državama i silama koje su ga smatrale za svoj plen i smetnju svojim planovima; izložen uticaju raznih kultura, i borbi za kulturno, versko, političko, ekonomsko ili kakvo drugo potčinjavanje, izdržao je dugotrajni i strašni ispit u borbi za opstanak, i posle tolikih vekova i neizmernih žrtava i patnji, stvorio svoje narodno ujedinjenje.

3. Da bi uginule sve klice koje su vekovima radile na duhovnom, političkom, ekonomskom i verskom razjedinjavanju i porobljavanju moraju pasti sve predrasude i sve pregrade, veštački stvarane i stvorene: da nas odrode, da nas rastave, da stvore nepoverenje i da nas razjedine.

4. U unutarnjem državnom životu mora biti izvedeno potpuno jedinstvo centralne, upravne i zakonodavne vlasti.

5. Sledejući primeru velikih radnika na stvaranju jedinstva, sve plemenite narodne sile moraju se uputiti jednome cilju: stvaranju jedne duše narodne, i jednog, jedinstvenog, zdravog, političkog, prosvetnog, ekonomskog i socijalnog organizma, kako bi strujanje novoga života unelo snage u sve kutove Otadžbine i stvorilo jedan snažan front: za slobodu, pravdu i napredak unutra, i za obezbeđenje skupoceni tekovina narodnih i odbranu nacionalnog jedinstva od zavojevačkih težnja spolja.

6. Ovakvim radom dragoceni delovi našega naroda koji su još pod tudinom neće propasti, jer je tu živa i moćna majka Otadžbina, dokle pametni sporazum među narodima ne stvori novi poredak, u kome će ujedinjene narodi živeti i raditi jedni pored drugih i jedni s drugima za visoke ideale slobodnoga čovečanstva.

II.

1. Udruženo učiteljstvo Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, svesno svoje velike uloge

M. Zor:

Tečaj za kmetsko-nadaljevalne šole

Na banovinski »Vinarski in sadjarski šoli v Mariboru« se je vršil od 2. do 12. t. m. uvodni in metodični tečaj za voditelje kmetsko-nadaljevalnih šol. Udeležilo se ga je 32 učitelja iz vse dravske banovine. S tem se je številno idealnih delavcev na polju kmetstva, katerih je že okrog 700 učiteljev kakor tudi učiteljic, zopet pomnožilo. Tečaj je vodil banski svetnik g. Krošelj, predavali pa so poleg njega še diplom. agronom g. Šifrar, zdravnik dr. Vrhovec, narodni poslanec dr. Lj. Pivko, g. prof. Baš, g. Brandner in šolski upravitelj g. Gosak. Poleg predavanj, ki so se vršila redno vsak dan od 8. do 12. in od 15. do 18. ure, smo priredili več zanimivih ekskurzij. Ogleдали smo si »Vinarsko in sadjarsko šolo«, »Mladinski dom v Mariboru«, tovarno za dušik v Rušah, šolo in letno gledališče — ki je menda edino pravilno postavljeno — v Rušah, nasade g. Dolinška in končno še bano-

u životu našeg ujedinjenog naroda; svesno svojih dužnosti i svojih prava; svesno svojih klasnih interesa stvara od svih dosadašnjih pokrajinskih organizacija jednu organizaciju sa centralom u Beogradu, i poziva sve neorganizirane drugove i drugarice da mu pristupe.

2. Udruženi na centralističkoj osnovi, sa širokim poljem rada u oblasnim učiteljskim društvima; zadahnuti željom za svestrani napredak svoga naroda i države; zadahnuti ljubavlju prema narodnoj prosveti i interesima svoga staleža, stvaramo jedan solidaran front sposoban za borbu, život i rad.

3. Našoj centrali ostavljamo određene ruke, da, konzultujući po potrebi oblasna učiteljska društva, preduzima sve potrebne mere za napredak novog udruženja, narodne prosvete i učiteljstva, i rešava sporazumno sva pitanja neprevidena pravilima, koja poteknu iz stapanja svih organizacija u jednu.

4. Završujući solidarisanje u svima pitanjima učiteljstva srpskog, hrvatskog i slovenačkog, Kongres izjavljuje, da je centralna uprava organizacije u Beogradu predstavnik svega učiteljstva u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca, koje je, jedno telo i jedna duša, i tako hoće da ostane.

III.

Prvi Kongres udruženih učitelja i učiteljica Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca zahteva:

1. Uvođenje jednog prosvetnog zakonodavstva za celu državu;

2. Stvaranje mogućnosti, da nastavno osoblje, stalno ili privremeno može služiti i van ranijih pokrajinskih granica kako bi se izvršila duhovna obnova i puno jedinstvo narodne duše;

3. Državno stanje o podizanju i izdržavanju narodnih škola

4. Izjednačenje učitelja i učiteljica u celoj Kraljevini u pravima s ukaznim činovnicima, i uvođenje prilikom donošenja uredbi o platama i dodatcima u onaj red činovnički, kome pripadaju po spremi i po važnosti posla koji obavljaju

5. Pravo da učitelj bira i da bude biran za poslanika, bez gubitka službe i plate, jer se to pravo priznaje i drugima, koji se ne interesuju narodnim životom onoliko koliko se učitelj interesuje, ili ga i ne poznaju.

6. Kongres zahteva, da u svakoj komisiji, koja radi zakonodavne projekte za osnovnu narodnu školu i učiteljstvo, ili rešava pitanja koja se tiču narodne škole i učiteljstva, budu predstavnici organizovanih učitelja i učiteljica.

vinsko trsnico in vinogradniško šolo v Pekrah. Del predavanj se je vršil tudi v muzeju v Mariboru.

Večina našega učiteljstva, ki ne deluje na kmetsko-nadaljevalnih šolah, še ne dojme pravega namena tega šolstva. Kmetsko-nadaljevalna šola ima namen, da vzbuja in utrjuje v kmetiski mladini ljubezen do kmetске priprostosti, do kmetškega dela in do kmetске zemlje, kmetsko samozavest in zvestobo do domače grude ter goji smisel za kmetško občestvo. Šole v drugi vrsti je namen teh šol, da poglobi in izpopolni ljudskošolsko znanje v vseh tistih predmetih, ki so važni in potrebni za kmeta, da vadi v opazovanju in primerjanju v narodi, uvaja v razumevanje poklicnega dela, opozarja na napake v dosedanjem gospodarstvu, vzgaja k samostojnemu mišljenju in samoudejstvovanju in daje tako pobudo za gospodarski napredek in končno,

da navaja k nadaljnji splošni in strokovni izobrazbi.

Najvažnejše je, da kmetsko-nadaljevalna šola upošteva krajevne razmere in potrebe, kajti le iz njih lahko organsko zraste v stalno ljudsko-prosvetno središče duhovne, telesne, poklicne, narodne in državljanske vzgoje vsega kmetskega ljudstva.

Tem potrebam primerno so bila izbrana tudi predavanja na tečaju. Predavalo in razpravljalo se je o sledečih témah: Psihologija kmetskega človeka, ljudska pedagogika, narodopisje, prosveta na deželi, sokolstvo, narodno gospodarstvo, ljudska higiena, socialno skrbstvo, metoda pouka ter pravilnik in poslovanje na kmetsko-nadaljevalnih šolah.

V debati po predavanjih so se izkristalizirale razne misli, katere so bile v obliki resolucij in predlogov poslane na merodajna mesta.

Danes, ko je potrebno, da se preloži težje učiteljskega izvenšolskega dela na gospodarsko polje, tvorijo kmetske in gospodinske nadaljevalne šole zelo pripraven začetek. Na vasi je treba osnovati nekakšno žarišče, iz katerega naj izhajajo iniciative na razne gospodarske akcije. Tako žarišče se prav lahko stvori okoli kmetsko- in gospodinsko-nadaljevalne šole ali okoli krožka fantov in deklet ozir. gospodarjev in gospodinj, ki se osnuje na podlagi teh šol. In to ravno je tako velik pomen nadaljevalnega šolstva.

Naša sekcija JUU že od vsega početka polaga veliko važnost na kmetsko-nadaljevalno šolstvo in ga podpira po vseh svojih močeh. S pokretom kmetsko-nadaljevalnih šol skuša zvezati vso akcijo za gospodarsko izobrazbo učiteljskega in vsega naroda in prireja v ta namen razne tečaje, o katerih smo že na tem mestu večkrat pisali.

Letošnjemu zadržano-gospodarskemu tečaju je sledil idejni tečaj, sicer kratek, a plodovit. Temu je sledil metodični tečaj za kmetsko-nadaljevalne šole in kot krono vsega letošnjega dela smemo smatrati tečaj za izvenšolsko delo učiteljskega, ki je še pred nami. Na tem tečaju bodo izkušeni praktiki pretresali in preiskovali nove smernice za izvenšolsko delo, ki jih je sekcija v svojih odsekih v večmesečnem delu izoblikovala. Važno je, da se tečaja za izvenšolsko delo udeležijo posebno praktiki na polju kmetsko- in gospodinsko-nadaljevalnih šol, kajti ravno oni stoje v središču vaških gospodarskih problemov in so v vednem najožjem stiku s kmetskim narodom.

Zato sem mnenja, da tvori šele tečaj za izvenšolsko delo učiteljskega pravi zaključek tečaja za kmetsko-nadaljevalne šole, ki naj se ne priredi samo letos, temveč redno vsako leto. Potrebno je, da gresta banska uprava in učiteljsko združenje roko v roki v delu za preusmeritev dosedanjega izvenšolskega dela učiteljskega. Inicijative ne manjka niti na eni niti na drugi strani, potrebno je le dosti dobre volje med nami.

Vložene so prošnje pri ministrstvu pro-meta za vozne olajšave za brezposelne intelektualce in pri prosvetnem ministrstvu za dovoljenje hospitacij in praktičnih nastopov brezposelnim učiteljem in diplomiranim filozofom na vseh šolah po vsej državi. In tako se bomo tudi mi od časa do časa sestajale, da se ustno in podrobno pogovorimo o naših težavah in da najdemo možnosti in sredstva, da pridemo na svoja službena mesta, da postanemo res učiteljice našega naroda, za kar smo se pripravljale dolga leta.

Ob tej priliki se obračamo tudi do vseh onih naših cenj. starejših tovarišic in tovarišev, ki so že na svojih delovnih mestih! Prosim Vas: Opustite neprijazen nastop do nas, saj me se ne borimo proti Vam, temveč z Vami za zboljšanje položaja vsega učiteljskega. Prosim Vas: Ne glejte nas od zgoraj navzdol, saj imamo tudi me pravico do dela, ki smo si ga izbrale, da bi z njim koristile svoji domovini in posredno človeški družbi! Zato Vas prosimo: Pomagajte nam pri delu, bodite nam moralna opora in pomoč v teh težkih dneh.

Pripravljali odbor
»Krožka brezposelnih učiteljic«
Zveze mladih intelektualcev,
Maribor, Sodna ulica 9/III.

— **Tovarišice maturantkinje leta 1923.** drž. žen. učit. v Ljubljani! Sestanek ob 10 letnici bo 26. t. m. ob 15. uri na vrtu restavracije »Zvezda«. Pridite vse! Na veselo svidenje! Anica Srpan — Kozjek.

— **Popravek.** K 2. razpredelnici zadnjega »Učiteljskega tovariša« smo naknadno prejeli podatke, ki jih naknadno objavljamo: Sresko učiteljsko društvo Litija ima 127 članov. Udeleženci zborovanj v odstotkih 70, število zborovanj 6, število predavanj 7.

— **V uslugo cenj. tovarišem upokojevcem.** Dobi se lahko takoj dvojce zdravih stanovanj z vrta in drugo pritlikino vred prav primerno in ceneno v Vojniku št. 52.

Stanovska organizacija JUU iz društev:

+ JUU ZA DOLNJELENDAVSKI SREZ je zborovalo dne 10. junija 1933. v Črensovcih. Navzoča 42 članov.

Podpredsednik tov. Šprager odpravi zborovanje in pozdravi tov. šol. nadzornika in vse člane. Poda besedo predsedniku, ki poroča o sestanku predsednikov v Ljubljani dne 13. maja t. l. Dal je izčrpno poročilo o tem sestanku, zlasti v zadevi napadov na sekcijo, o zaščiti in obrambi učiteljskega, razstavi šolskih vrtov in o stalnosti učiteljskega. K besedi sta se oglašila tov. šolski nadzornik in Šprager. Obenem je podal še pregled proračuna za prihodnje gospodarsko leto. Poročilo je bilo sprejeto.

Tajnik prečita zapisnik o zadnjem zborovanju v Čakovcu, ki se po debati vzame na znanje.

Sledil je referat tov. Gumilarja: Jugoslovanska vzgoja. Predavatelj je očrtal vzgojo iz političnega, verskega in plemenskega vidika v dosego prave jugoslovanske misli in polagal važnost na sledeče:

1. Šola bodi čisti vrelce, kjer se vzgajaj stremenje in hrepenenje po rodoljubju.
2. Dobro časopisje naj vpliva na dušo in širi obzorje.
3. Leposlovje, kjer najdemo ideje in vrline.
4. Žena-mati, vpliv na moža in otroke.
5. Pesem — izraz bolesti.
6. Prosvetno društvo.

Predavanje je bilo z navdušenjem sprejeto. K besedi so se oglašili tov. Hvala, Casar, Šprager in Drekonja.

Sledilo je tajniško poročilo o društvenem delovanju in življenju v tem šol. letu, ki se je sprejelo po debati na znanje.

Radi bolezn blagajnika ni bilo pravega blag. poročila, pač pa se je prečital blagajniški zaključek, ki se je vzel na znanje. Dodatno k temu se je predlagalo, da se naj da zamudnikom plačevanja članarine primeren odlog in strog opomin, sicer se jim da potom kr. banske uprave prepoved na prejemke.

Prečitajo se važnejši dopisi in vzamejo na znanje.

Predlogi za banovinsko skupščino:

1. Posreduje naj se, da kraj. šol. odbori izplačajo proračunan vsoto.
2. Ministrstvo prosvete naj bi reševalo prošnje za povišice po vrstnem redu t. j., da reši najprej tiste, ki so bile prej vložene.

3. Kontraktualcem naj se štejejo kontr. leta v napredovanje in pokojnino. Prošnje naj se rešijo čimprej. Eventualne izpremembe radi kontraktualcev naj se vnesejo dodatno k zak. o nar. šolah oziroma v finančni zakon za l. 1934./35.

4. Posreduje naj se, da se plača pripravnikom stanarina.

6. Učiteljem naj se da po 1 prosta vozovnica, da imajo priliko si ogledati lepe kraje naše domovine.

Sledita še dva predloga, ki nista za ban. skupščino.

1. Zborovanje naj se začne točno oziroma največ ¼ ure kasneje po napovedanem času.

2. Radi udeležbe pri zborovanju naj se javijo upraviteljstva in društva naknadno.

Za razstavo se je priglasilo malo šol. Kdor kaj ima, naj pošlje odboru in sicer tov. Lutru v Črensovece.

Ferdo Šprager, s. r., Stanko Škočir, s. r., t. č. podpredsednik. t. č. tajnik.

+ JUU SRESKO DRUŠTVO V KOČEVJU je zborovalo dne 10. junija 1933. ob pol 9. uri v deški drž. narodni šoli v Ribnici.

Tov. predsednik je pozdravil zbrane člane, posebno prisrčno predavatelja gosp. Iv. Lavrenčiča in številni učiteljski naraščaj, ki se je odzval povabilu društva in se polnoštevno udeležil zborovanja.

Tov. predsednik je poročal o zborovanju predsednikov učiteljskih društev v Ljubljani. Orisal je nato v kratkih potezah trud društva in sekcije za izpopolnitev znanja svojega članstva potom predavanj in tečajev.

Zbor je nato obravnaval došle dopise. Izjavil se je soglasno za pravnega konzulenta. — Sprejet je bil tudi predlog sekcije, da izidejo redne publikacije Mladinske matice v jeseni.

Predavatelj g. Ivan Lavrenčič je predaval o moderni šolski telovadbi, ki je deci v razvedrilo in ji napravlja telovadno uro prikupno; obenem pospešuje njen telesni razvoj. Zatem je podkrepil svoje predavanje s praktičnim nastopom v sokolski telovadnici.

Za temperamentno podano predavanje je žel toplo priznanje in zahvalo vseh navzočih.

Izglašovani so bili nato sledeči predlogi:

1. Sekcija naj deluje na to, da pridejo šolski upravitelji do pravic, ki so jih imeli, ker dolžnosti, ne le da so ostale iste, temveč so se še pomnožile.

2. Ker je naša želja in tudi dolžnost, da vzbujamo pri učencih in pri narodu ljubezen do svoje domovine, a resnično ljubim ravno to, kar dobro spoznam, zato naj sekcija deluje na to, da bi dobilo učiteljsvo za daljšo ekskurzije v dobi počitnic režijske vozovnice.

3. Upokojevcem učiteljskega naj se priznajo glede polovičnih vozovnic iste ugodnosti kot aktivnemu.

4. Napredovanja v višje skupine naj se vrše avtomatično. Prošnje za napredovanja naj se smatrajo za nujne in naj se tudi kot take odstopajo kompetentni oblasti.

5. Denarne kazni zaradi nerednega obiskovanja šole pri upornejših naj se takoj v začetku, ko denarna globa še ni visoka, z vsoto strogostjo izterjajo, ker ko naraste kazen čez 1000 Din, je izključeno, da bi se jo moglo izterjati.

6. Sekcija naj posreduje pri oblasti, da dobijo krajevni šolski odbori od občin vsaj po proračunu potrjeni denar, da lahko izplačujejo učiteljsvu, stanarino in kurivo, ki je po zakonu sestavni del njegovih prejemkov. Zborovanje je posetilo 62 članov, kar je 48,97% organiziranega učiteljskega.

H. Kmet, predsednik. T. Čokova, tajnica.

MALI OGLASI

Mali oglasi, ki služijo v posredovalne in socialne namene občinstva, vsaka beseda 50 par. Najmanjši znesek Din 5.—

• Dva nižješolca ali nižješolki

sprejme učiteljska rodbina v solčno sobo blizu II. drž. gimnazije. Dobra oskrba, strogo nadzorstvo, kopalnica. Naslov v tukajšnji upravi.

FR. P. ZAJEC

izprašan optik
Ljubljana, Stari trg 9

priporoča: naočnike, ščipalnice, barometre, toplovere, risalo orodje, mikroskope, foto-aparate itd. Velika zaloga raznih ur, zlatnine in srebrnine. Ceniki brezplačno.

ZA ČASA UČITELJSKEGA KONGRESA

se najtopleje

priporoča

restavracija „SOČA“, Sv. Petra cesta 3 v bližini Prešernovega spomenika. - Dajem 10% od jedi v korist **Učitelj. domu**

Tovariš ali tovarišica, ki bi hotel (-a) menjati učiteljsko službeno mesto v Mariboru ali bližnji okolici z mestom na celjski osnovni šoli, naj se javi pri upravi »Učiteljskega tovariša«.

Pelikan
RADIRKA

ZA NAVADNE
KOPIRNE
IN BARVNE
SVINČNIKE

GÜNTHER WAGNER k. d.,

Zagreb — Poštni predal št. 94

Splošne vesti

JUGOSLOVENSKEMU FERIALNEMU UČITELJSTVU!

Po težkih borbah v teku 10 let si je ustvarilo jugoslovensko fer. učiteljsvo organizacijo s čisto fer. programom, to je, nuditi jugoslovenskemu učiteljsstvu priliko, da spozna našo širo domovino in letuje na našem sinjem Jadranu ob najugodnejših finančnih pogojih. Po štirih ekskurzijah po naši državi in po bratski CSR si je jugosl. učiteljsvo, združeno prej v samostojnem »Uč. fer. savezu« (UFS) in sedaj v organizaciji »Fer. letovališča jugosl. učit. osn. in mešč. šol« (FLJU) ustvarilo samostojno kolonijo na Jadranu (v mestu Veliki na otoku Korčuli), kjer letuje letos že četrta! Kolonija ima svoje postelje in ostali kolonialni inventar v vrednosti preko 20.000 dinarjev. V prihodnjih počitnicah pa bo »Gl. pov. FLJU« uredilo še novo kolonijo v Sloveniji. Upravni odbor pričakuje polne, vsestranske podpore od celokupnega jugosl. učiteljskega, da podpre idealno delo FLJU in tako pomaga fer. organizaciji do vedno večjega razmaha! S to željo pozdravljamo obiliki kongresa JUU v Ljubljani celokupno učiteljsvo, izmed katerega se je že mnogo učiteljev-ferijalcev posluževalo ugodnosti naše učiteljske fer. organizacije, bodisi na ekskurzijah, bodisi v naši koloniji. — Vse podrobne informacije rade volje podajajo naši podpisani poverjeniki. — Na delo vsi za edino našo fer. organizacijo »FLJU«! — L. 1935. bo naš jubilarni kongres, manifestacija 10-letnega idealnega dela.

Za »FLJU«: Slavko Mrovlje, s. r., učitelj v Slovenjgradcu, glavni poverjenik in ban. poverjenik za dravsko banovino. — Dragoljub Atanacković, s. r., str. učitelj, Beograd, Carigradska 13, pov. za mesto Beograd in dunavsko banovino. — Milan Čeliković, s. r., učiteljica, Kosjerić, pov. za drinsko banovino. — Jurković Tomo, s. r., učitelj, pov. za savsko banovino. — Jezdimir Vukašinović, s. r., str. učitelj, pov. za vardarsko in moravsko banovino.

PRVI KONGRES MLADIH INTELEKTUALCEV.

Pod okriljem strokovne organizacije Zveze mladih intelektualcev, ustanovljene pred polletjem v Mariboru, prirede mladi intelektualci vseh stanov svoj prvi kongres, in sicer dne 3. septembra t. l. v Ljubljani. Pokroviteljstvo nad kongresom je prevzel predsednik Zveze duševnih delavcev (ki je po Narodnem savezu umnih radnika včlanjena tudi v meddržavni »Confederation Internationale des Travailleurs Intellectuels« v Parizu) rektor univerze kralja Aleksandra I. v Ljubljani g. dr. M. Slavič.

Da bo udeležba omogočena tudi brezposelnim intelektualcem, bo kongres enodneven in je prav iz tega ozira zaprosena četrtinska vožnja.

Program kongresa je zamišljen tako, da bo kljub časovni omejitvi skušal objeti vso problematiko današnjega stanja mladih intelektualcev. Razdeljen je na dopoldanski idejno-teoretski in popoldanski organizacijsko-praktični del. Dopoldne so na sporedu sledeči referati:

Sodobno stanje in naloge mlade inteligence — cand. prof. Boje Etbin, Maribor.

Razlika med manualnim in intelektualnim delavcem — dipl. učit. Segula Pavle, Maribor.

Brezposelnost mlade inteligence, teoretični referat — književnik Grahor Ivo, Ljubljana; praktično konkretni koreferat — učitelj Pukl Josip, Ljubljana.

Pomen narodne vzgoje v narodni šoli — priv. docent dr. Gogala Stanko, Ljubljana.

Popoldanski del zborovanja pa je posvečen organizaciji sami. Otvoril ga referat o organizaciji ZMI — prof. Kurek Niko, Kranj. Temu sledi več manjših referatov zastopnikov ostalih stanov ter čitanje in odobrenje resolucij I. kongresa.

Mlade intelektualce, ki se nameravajo udeležiti kongresa, prosimo, da se predhodno prijavijo na naslov: Matično vodstvo Zveze mladih intelektualcev, Maribor, Sodna ulica 9, III. nadstr., ali pa direktno na: Pripravljali odbor I. kongresa Zveze mladih intelektualcev, Ljubljana, Pražakova ulica 8, II. nadstr.

ONI UČITELJI, KI SO UPORABLJALI LAVTARJEVO »RAČUNICO«

bodo gotovo pozdravili veselo vest, da izide za novo šolsko leto 1933./34. v izpopolnjeni obliki težko pogrešana Lavtarjeva »Računica« za III. in IV. šolsko leto osnovnih šol.

Tako je sedaj zopet na trgu Lavtarjeva »Računica« od prve do poslednje stopnje. Vsem modernim zahtevam odgovarja »Računska početnica«. Za II. šolsko leto je na trgu še stara naklada. Za III. in IV. šolsko leto je »Računica« izpopolnjena ter ustreza vsem modernim zahtevam. Za višje narodne šole je jako uporabljiva Lavtarjeva »Računica« za višjo stopnjo. V teku šolskega leta izide tudi Lavtarjevo »Ukoslovje računskega pouka za narodne šole«.

Uvedite Lavtarjevo »Računice« v svoje šole!

Uvedite z novim šolskim letom 1933./34. v svojem razredu

LAVTARJEVO »RAČUNICO«

za III. in IV. šolsko leto osnovnih šol in prepričali se boste, da ta »Računica« ustreza vsem načelom delovne šole.

Računica je v novi predelani izdaji odobrena od ministrstva prosvete in bo s pričetkom šolskega leta naprodaj v vseh knjigarnah.

— Tečaj za izvenšolsko delo se vrši, kakor smo že poročali od 22. do 25. avg. 1933. v veliki dvorani Delavske zbornice na Miklošičevi cesti v Ljubljani.

Nekateri tovariši in tovarišice so prejeli poziv na udeležitev. Vsi oni, ki se bodo pozivu odzvali in so nas o tem obvestili, so na tečaj sprejeti in jih ne bomo še posebej o tem obveščali. To velja tudi za one, ki so pred prejetim pozivom poslali prijavo za tečaj. Ti isti pa, ki so se brez našega posebnega poziva prijavili za tečaj, so nam dobrodošli in se udeležijo tečaja na lastne stroške.

Kdor želi, da mu sekcija JUU preskrbi prenočišče, naj nas pravočasno o tem obvesti.

Tečaj se prične 22. t. m. ob 8. uri. Vabimo vse udeležence, da prečitajo še pred tečajem 8.-10. številko »Prosvete«, v kateri so objavljene in obrazložene smernice referatov za ta tečaj. Kdor te »Prosvete« nima, naj nas obvesti, da mu jo pošljemo.

BREZPOSELNIM »UČITELJICAM«.

Tovarišice! Mlade smo, močne, zdrave in dela željne, a vendar ne moremo s tisoči, ki imajo delo. Že od leta 1930. čakamo na nastavev. In leto za letom raste naše število!

Brezposelnost nas razjeda in uničuje, brezsmotno življenje iz dneva v dan nam rodi nebroj težkih materialnih in duševnih stisk.

Dasi smo polnoletne in nam je bila po petih letih strokovnega študija priznana zrelost in sposobnost za učiteljski poklic, smo danes, radi brezposelnosti, v popolni materialni odvisnosti in brez sredstev. Ne moremo si pomagati in smo brez vsake možnosti zaposlitve.

Pa mnogo hujše ko vse to so za nas duševne stiske! Me bi rade delale, v delu živele, se ob njem vzgajale, oblikovale ter stremele navzgor in naprej v smislu naših zmognosti in našega mladostnega idealizma. In to nam ni dano! Vse zadovoljstvo z napredkom ob delu in vse veselje nad uspehi, ki ga daje vztrajno delo, vse to je splavalo. Ostalo je neplodno in nesmotno življenje.

Tovarišice! Prihodnji teden naj bo: teden brezposelnih učiteljic. Zato pozivamo vse, ki ste v Mariboru, odnosno vse, ki se pridete v času učiteljskega tečaja Pedagoške centrale v Maribor, javite se osebno v naši krožkovi sobi, ki bo od 12. do 19. t. m. odprta vsak dan od 2. do 4. ure popoldne.

Vse one tovarišice, ki ne morete priti osebno, se oglasite pismeno. Sporočite nam s tovariško odkritostjo: kje ste, kako živite, s čim se bavite, ali ste kje zaposlene in pod kakšnimi pogoji? Pišite nam vse, kar Vas teži, pošljite nam nasvetov in me Vam bomo odgovorile. Poizkusile bomo s pomočjo krožka posredovati tudi za zboljšanje Vašečasne zaposlitve.

DOBRA KNJIGA JE ZLATA VREDNA!

Slovenske nemške
srbohrvaške francoske
češke angleške

in druge
knjige

šolske
znanstvene muzikalije
leposlovne revije

Šolske in pisarniške potrebščine, zvezke in
noteze, svinčnike, peresnike, črnila, tuše, rav-
nila, šestila, barvice, čopiče, papir in še mnogo
drugega nudi

**KNJIGARNA
UČITELJSKE
TISKARNE**

LJUBLJANA
FRANČIŠKANSKA 6

MARIBOR
TYRŠEVA ULICA 44

Damske plašče in obleke
Za gospode po meri Vam
nudi po najnižjih cenah

NOBLESSE

LJUBLJANA, GAJEVA 1, nebotičnik

ŠTEFAN MENCINGER

Š MARTINSKA CESTA 10

Priporočam svojo prvovrstno restavracijo
z lepim senčnatim vrtom, izborno kuhinjo,
vedno sveža vsakovrstna mrzla jedila ter
pristna štajerska in dolenska vina
Cene solidne! Postrežba točna!

Oglejte si zbirko učil

(aparator in stenskih slik)

katere je prejela

podružnica

Učiteljske knjigarne v Mariboru

A. & E. SKABERNÉ
MANUFAKTURA
LJUBLJANA

Kaj vse dobite pri nas?

Pletenine / rokavice / nogavice / trikotažo /
samoveznice / moško perilo / damsko perilo /
steklo / porcelan / kuhinjsko posodo / potne
kovčke / toaletne potrebščine / turistične
potrebščine / damske torbice / damske plašče /
damsko konfekcijo / predpasnike / damske
svilene bluze / telovadne hlače / telovadne
majice / potrebščine za šivilje / otroške igrače

Čevlji vseh vrst iz lastne tovarne

TRGOVSKA HIŠA

ANT. KRISPER

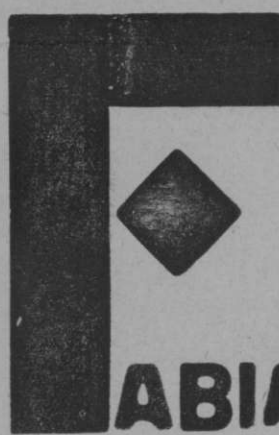
LJUBLJANA
MESTNI TRG 26
STRITARJEVA 1-3

VELETRGOVINA

F. König

Velika izbira igrač,
galanterijskega bla-
ga in gramofo-
nov, kakor tudi
žepnih predmetov
in raznih kovčgov.

Spominjajte se učiteljskih domov v Ljubljani in Mariboru

ABIANI & JURJOVEC

LJUBLJANA — STRITARJEVA ULICA ŠT. 5

Nudimo veliko izbiro angleškega in češkega blaga za gospode in dame. — Krasna
izbira v zastorih, posteljne preproge, pregrinjala in odeje. Pliš vzorčast in gladek
za divane. — Velike preproge v plišu in linolej — Belo blago za rjuhe in perilo v
poljubnih širjavah. — Žima, perje, puh, kapok od najcenejše do najboljše vrste.
Postrežba točna in solidna.

Šolske knjige

za vse kategorije šol in po najnovejših izdajah

šolske zvezke

vsakovrstne, za šolske in domače vaje

šolske potrebščine

za vse mogoče šolske zahteve Vam nudi vedno

KNJIGARNA UČITELJSKE TISKARNE

LJUBLJANA, FRANČIŠKANSKA ULICA 6 — MARIBOR, TYRŠEVA ULICA 44

Cenjenim

obiskovalcem

Glavne skupščine

J. U. U. v Ljubljani

priporoča

veletrgovina

IVAN SAMEC

LJUBLJANA — MESTNI TRG 21

Telefon 22-52

svojo veliko zalogo galanterijskega in
norimberškega blaga, raznih potrebščin
za potnike in turiste, damskega in mo-
škega perila, nogavic in pletenin, lepih
daril, igrač, parfumerije in razglednice

Ob predložitvi tega oglasa se da 5 do 10% popusta

TVRDKA

I. C. MAYER

priporoča največjo zalogo manufakt. blaga
v priznani prvovrstnih kvalitetah

in najnovejših vzorcih:

Volneno blago za dame in go-
spode, svilo vseh vrst, platno in
šifon, namizno in posteljno perilo,
žepni robci, zastori, preproge,
blago za pohištvo, prešite in
volnene odeje in vse v manu-
fakturo spadajoče predmete
v poljubnih cenah!

LJUBLJANA

STRITARJEVA ULICA

V oddelku za čevlje velika zaloga čevljev renomirane znamke
„POPPER“ in tudi prav dobri in cenejši čevlji domačega proizvoda

PRVA JUGOSLOVENSKA TOVARNA DEŽNIKOV IN NOGAVIC

JOSIP VIDMAR

LASTNIK: STANE VIDMAR

nudi v svojih ljubljanskih trgovinah

PREŠERNOVA ULICA ŠTEV. 20 — PRED ŠKOFIJO ŠTEV. 19

DEŽNIKE IN NOGAVICE

izdelane v lastni tovarni iz najboljšega materiala po najnižjih cenah!
SVOJI K SVOJIM!

Šolske knjige,
leposlovne in
znanstvene
slovenske,
češke, nemške,
francoske in
drugojezične
knjige, revije,
listi, katalogi

Šolski zvezki,
risalni papir,
svinčniki,
peresa,
črnilo in
vse ostale
šolske in
pisarniške
potrebščine

UČITELJSKA TISKARNA

v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6

KNJIGARNA

v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6

PODRUŽNICA KNJIGARNE
Maribor, Tyrševa cesta 44

ODDELEK ZA UČILA

KNJIGOVEZNICA

Tiskovine za šole,
za urade,
trgovske knjige,
tiskovine tudi po
naročilu, tiskanje
dnevnikov, tedni-
kov in drugih
listov ter revij,
plakatov, letakov
cenikov, brošur

Učila za šole:
stenske slike,
portreti naših
velmož, fizikalni
aparati, kemika-
lije, nagačene ži-
vali, žuželke, pri-
rodopisne in teh-
nološke zbirke,
zemljevidi, kalupi